

Kortlægning af vejledninger og redskaber til opsporing og vurdering af vold i nære relationer

Lev
~~uden~~
~~vold~~

Forfattere:

Mette Volsing
Katja Lund Knudsen

Følgegruppe:

Pernille Bak, Rigspolitiet
Helle Hundahl, Statsforvaltningen
Stine Rought, Dansk Socialrådgiverforening – Faggruppen Kvindekrisecentre
Charlotte Vindeløv, Dansk Socialrådgiverforening – Faggruppen Skole- og dagtilbud

Udarbejdet af:

Lev Uden Vold
Bygmestervej 10
2400 København NV

Kontakt:

kontakt@levudenvold.dk
Tlf. 3151 4441
CVR: 38677519

Lev
uden
vold

Indholdsfortegnelse

Resumé	4
Kapitel 1 Formål, baggrund og metode	6
Kapitel 2 Vejledninger og redskaber anvendt til opsporing af vold i nære relationer	12
Kapitel 3 Vejledninger og redskaber anvendt til vurdering af vold i nære relationer	20
Kapitel 4 Selvhjælpværktøjer	28
Kapitel 5 Social udsathed	32
Kapitel 6 Opsamling og perspektivering	36
Bilag 1 Opsporing af vold	40
Bilag 2 Vurderingsredskaber	72
Bilag 3 Oversigt over søgesteder	90

Resumé

Formålet med rapporten er, at den skal bidrage til at give et overblik over, hvilke vejledninger og redskaber der anvendes til opsporing og vurdering af vold i nære relationer blandt fagfolk i en dansk kontekst. Fokus er på den offentlige og semi-offentlige sektor og med inddragelse af statslige og regionale myndigheder samt landsdækkende organisationer. Kortlægningen omfatter psykisk, fysisk, seksuel, materiel, økonomisk, digital og æresrelateret vold samt stalking, som samles under betegnelsen vold i nære relationer.

Vores fund tegner et billede af, at der særligt i forhold til opsporing af børn udsat for vold, seksuelle overgreb og social udsathed er en del vejledninger og faglige redskaber henvendt til fagpersoner med Socialstyrelsen som afsender. Det har skabt afsæt for udvikling af egne vejledninger og redskaber i kommunerne, som dog ikke er omfattet af denne kortlægning. Andre statslige organisationer som Sundhedsstyrelsen, Ankestyrelsen og Det Kriminalpræventive Råd står også bag relevante udgivelser.

Vores fund tegner et billede af, at der særligt i forhold til opsporing af børn udsat for vold, seksuelle overgreb og social udsathed er en del vejledninger og faglige redskaber henvendt til fagpersoner

NGO'er, herunder børneorganisationer og krisecentre, spiller en central rolle i indsatsen

mod vold i nære relationer. De er derfor også bredt repræsenterede som udgivere af vejledninger og redskaber til både opsporing og vurdering af vold. Særligt i forhold til selvhjælpsværktøjer er den semi-offentlige sektor bredt repræsenteret som afsender. Men det gælder også de specifikke voldsformer som kærestevold, social kontrol og stalking, hvor der inden for den semi-offentlige sektor er udviklet værktøjer.

NGO'er, herunder børneorganisationer og krisecentre, spiller en central rolle i indsatsen mod vold i nære relationer.

I forhold til opsporing af vold i nære relationer er der forholdsvis få vejledninger og redskaber målrettet unge over 18 år og voksne. De 2 målgrupper er ikke omfattet af underretningspligten og er primært overladt til selv at opsøge hjælp, støtte og rådgivning, når der er behov for det. Her er det dog positivt, at der findes gode selvhjælpsværktøjer på internettet, der altid henviser videre til, hvor man kan søge støtte og rådgivning. Særligt i forhold til målgruppen af unge over 18 år, der endnu ikke er flyttet hjemmefra, synes der at mangle vejledninger og redskaber til de fagpersoner, der møder de unge samt selvhjælpsværktøjer målrettet de unge selv om vold i hjemmet. I forhold til unge og voksne er der heller ikke meget fokus på udøvere i de vejledninger, faglige redskaber

og selvhjælpsværktøjer, der findes vedrørende opsporing af vold i hjemmet.

Særligt i forhold til målgruppen af unge over 18 år, der endnu ikke er flyttet hjemmefra, synes der at mangle vejledninger og redskaber.

I forhold til vurdering af vold i nære relationer i forhold til risiko og som grundlag for indsats er der en udbredt tendens til at bruge internationale, validerede redskaber i dansk oversættelse. Meget få redskaber og værktøjer er evalueret eller valideret i dansk kontekst.

Kortlægningen viser, at der findes en del vejledninger og redskaber til opsporing af social udsathed generelt. Nogle af dem har fokus på vold i nære relationer, i andre er det fraværende. Hos sidstnævnte kunne man tilføje vold som opmærksomhedspunkt. Det vil styrke opsporingen af vold på områder, hvor der i forvejen er tale om særlig opmærksomhed på social udsathed og mistrivsel.

Vi har med denne kortlægning haft et særligt fokus på psykisk vold, da denne voldsform står over for at blive kriminaliseret. Her kan vi konkludere, at der i bred udstrækning er opmærksomhed på psykisk vold i de vejledninger og faglige redskaber, der har fokus på vold i nære relationer generelt. Dog er det forholdsvist nyt, at der er opmærksomhed på den form for psykisk vold mod børn, der er forbundet med at lade børnene overvære vold mellem forældrene.

Vi har med denne kortlægning haft et særligt fokus på psykisk vold, da denne voldsform står over for at blive kriminaliseret.

Det kunne være et naturligt næste skridt at undersøge, om der er særligt gode erfaringer med nogle af de udviklede vejledninger og faglige redskaber, som kan danne afsæt for anbefalinger, men også at belyse hvad det er for en socialfaglig praksis værktøjerne indgår

i, og i hvilken grad de bidrager til at understøtte arbejdet med at opspore og vurdere vold i nære relationer.

Metode

For at identificere relevante vejledninger og redskaber er der foretaget internetsøgning hos de udvalgte aktørers hjemmesider suppleret med forespørgsler til de enkelte søgesteder i de tilfælde, hvor den centrale søgning er resulteret i begrænset eller ingen fund samt for at få uddybende oplysninger om fundne eksempler på vejledninger og redskaber. ■

Lev Uden Vold

Lev Uden Vold er en national enhed, der blev etableret i efteråret 2017. Formålet med enheden er først og fremmest at tilbyde socialfaglige indsatser mod vold i form af direkte hjælp og rådgivning til voldsramte og voldsudøvere. Dernæst er det at styrke viden om vold i nære relationer og øge viden om området blandt de fagprofessionelle, der møder voldsudsatte, voldsudøvere og deres pårørende. Lev Uden Vold er stiftet af Mødrehjælpen, Dialog Mod Vold, Fundamentet, LOKK og Danner.

Kapitel 1

Formål, baggrund og metode

Formål

Formålet med denne undersøgelse er at kortlægge, hvad der findes af vejledninger og redskaber til opsporing og vurdering af vold i nære relationer i en dansk kontekst. Kortlægningen skal bidrage til at skabe overblik og synlighed over, hvad der findes af relevante vejledninger og redskaber til rådighed for fagfolk.

Der tages afsæt i følgende spørgsmål:

Hvilke vejledninger og redskaber anvendes inden for den offentlige og semi-offentlige sektor til at opspore og vurdere vold i nære relationer?

- Hvilke typer af vold og hvilke målgrupper retter vejledningerne og redskaberne sig mod, og hvilke sektorer forefindes de i?
- Er der fokus på psykisk vold?
- Er vejledninger og redskaber kvalitetsvurderet?
- Hvilke kendetegn har disse vejledninger og redskaber?

Kortlægningen vil hermed muliggøre vidensdeling på tværs af sektorer og organisationer, hvor det er relevant og muligt. Den vil ligeledes skabe afsæt for at vurdere, om der er 'huller' i udbuddet af tilgængelige vejledninger og redskaber i forhold til opsporing og vurdering, voldstyper og forskellige målgrupper. Da psykisk vold står over for at blive kriminaliseret, har vi et særligt fokus på vejledninger og redskaber målrettet denne type vold. Der er ikke foretaget en vurdering af kvaliteten af

de enkelte værktøjer. Hvis information om evaluering eller validering er tilgængelig, er det anført. Det skyldes, at undersøgelsen alene har til hensigt at afdække, hvilke vejledninger og redskaber medarbejderne har til rådighed.

Kortlægningen kan ikke sige noget om, hvorvidt vejledningerne og redskaberne bliver brugt i de relevante organisationer. Den kan heller ikke sige noget om, hvilke ressourcer arbejdet tildeles, hvilket organisatorisk fokus, eller hvilken viden der i øvrigt er i pågældende organisation om vold i nære relationer.

Baggrund: Lovgivning og socialfaglig praksis

Den faglige indsats over for vold i nære relationer har udviklet sig gennem de seneste år og finder sted mange steder i det danske samfund. Arbejdet med at forebygge og bekæmpe vold i nære relationer tager bl.a. afsæt i lovgivningen og i Istanbul Konventionen – Europarådets konvention om vold mod kvinder.

Selvom den danske lovgivning ikke særskilt kriminaliserer vold i nære relationer, så straffes personer, der udøver sådan vold efter de generelle bestemmelser i straffeloven om fysisk vold, angreb, forbrydelser mod den personlige frihed og freds- og æreskrænkelser. Servicelovens § 109 sikrer voldsudsatte kvinder og deres børn adgang til ophold på kvindekrisecentre, og straffelovens bestemmelser om tilhold, opholdsforbud og bortvisning sikrer grundlag for intervention over for udøver. Ligeledes har Forældreansvarsloven givet børn ret til at vokse op i tryghed og med omsorg. Vigtige tiltag i det faglige arbejde med vold i nære relationer er behandlings- og rådgivningsindsatsen over for voldsudsatte og voldsudøvere, mens et andet er opsporing og identificering af vold i nære relationer.

Arbejdet med at forebygge og bekæmpe vold i nære relationer tager bl.a. afsæt i lovgivningen og i Istanbul Konventionen – Europarådets konvention om vold mod kvinder.

Behandlings- og rådgivningsindsatsen har gennem de sidste årtier udviklet sig primært med kvindekrisecentre, hvoraf det første startede i 1980'erne. For at styrke indsatsen mod vold i nære relationer, har der siden år 2000 været nationale handlingsplaner på området. Det har blandt andet bidraget til indsatser inden for fokusområder som æresrelateret vold, kærestevold, stalking og behandlingstilbud til udøvere samt driften af den Nationale Hotline og juridisk rådgivning, som i dag er forankret i Lev Uden Vold.

Indsatser under handlingsplanerne er i stor udstrækning blevet gennemført af NGO'er inden for området som LOKK, Etnisk Ung, Bryd Tavsheden, Dialog mod Vold, Fundamentet Mandecentret, Mødrehjælpen og Dansk Stalking Center. De indsatser, som handlingsplanerne har initieret, er enten blevet videreført med finansiering fra andre offentlige puljer og private fonde, eller de er lukket ned, når bevillingen udløb.

Indsatser på området bliver også i stor udstrækning finansieret af private fondsmidler, som eksempelvis etableringen af Bryd Tavsheden, kærestevoldsprojektet *Voldsom Kærlighed* hos Dialog mod Vold og tilbud om ambulant rådgivning hos Danner, der er under opstart. Der har i de forskellige tilbud udviklet sig forskellige faglige praksisser, viden og kompetencer. Indsatsen mod vold i nære relationer har også fokus på opsporing og identificering af vold. Dette fokus udspringer blandt andet af den skærpede underretningspligt, servicelovens § 153, der giver fagfolk pligt til at underrette, hvis de får mistanke om, at et barn er udsat for vold eller mistrives på grund af vold i hjemmet.

Socialstyrelsen og SISO – Videnscenteret for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn – har med information og kurser bidraget til at øge kommuners og fagfolks opmærksomhed på pligten til at underrette, muligheden for at gennemføre en børnefaglig undersøgelse (§ 50) og iværksætte foranstaltninger. Det er imidlertid op til kommunerne selv, hvordan arbejdet med at opspore vold organiseres. Det er de mange fagfolk, der dagligt arbejder med børn, unge og voksne, som kan møde voldsudsatte, som er vigtige i forhold til at opspore vold.

Der har ligeledes været fokus på at identificere vold i familien og mod børn i forbindelse med skilsmisser. Senest har Folketinget i marts 2018 vedtaget et nyt sammenhængende system for skilsmisefamilier bl.a. med det formål at skabe et bedre grundlag for opmærksomhed på vold i familien og barnets perspektiv og særligt fokus på højkonfliktsager.

Et fælles træk for det socialfaglige arbejde med vold i nære relationer har været et øget fokus på kvalitet, herunder en mere systematisk tilgang til opsporing, vurdering og identificering af vold i nære relationer. Forskellige typer af vejledninger og værktøjer til at guide arbejdet med at opspore og vurdere vold er udviklet eller indhentet fra andre lande hos de forskellige aktører, der arbejder med vold i nære relationer. Ser man på tværs af aktører, sektorer og indsatser, tegner der sig en variation i, hvordan opsporing og vurdering af vold foregår, og hvilke redskaber og vejledninger der anvendes. Der er ikke tidligere skabt et overblik, over, hvilke vejledninger og værktøjer, der forefindes i en dansk kontekst. Det skal denne kortlægning bidrage til.

Metode og afgrænsninger

Som grundlag for at identificere anvendte vejledninger og redskaber til opsporing og vurdering af vold i nære relationer i en dansk

kontekst har vi foretaget en søgning blandt centrale aktører og myndigheder på området. Herudover er der i kommuner, regioner og institutioner gode bidrag, som ikke indgår i denne kortlægning. I det følgende beskriver vi først de afgrænsninger, vi har lavet og dernæst søgeprocessen.

Vi forstår vold i nære relationer som:

Vold og overgreb mellem familie-medlemmer, partnere eller eksparnere og børn og forældre. Vold i nære relationer omfatter både de direkte og indirekte ofre for volden, f.eks. personer, der er vidne til volden.

Vi har fokus på følgende voldstyper:

Fysisk, psykisk, og seksuel vold, social kontrol, stalking samt digital vold.

Afgrænsninger

Som afsæt for at afsøge vejledninger og redskaber, der retter sig mod vold i nære relationer, har vi lavet en række afgrænsninger.

Vi inkluderer i udgangspunktet alle vejledninger og redskaber, der er beskrevne og strukturerede. Når vi har fokus på vejledninger og redskaber, forstås det bredt som formaliserede og nedskrevne anvisninger om, hvordan man som fagprofessionel skal handle ved opsporing, dvs. ved bekymring, mistanke eller viden om vold, og hvordan man kan foretage en vurdering af voldens karakter og omfang, sikkerhedsrisiko etc., f.eks. som grundlag for en konkret indsats. De fundne vejledninger og redskaber har forskellig rækkevidde og anvendelsesmuligheder – nogle kan anvendes bredt af alle faggrupper som

f.eks. en vejledning, andre er beregnet til brug i mere specifikke situationer, f.eks. samtale med voldsudsat/udøver.

Det skal bemærkes, at der er forskel på, hvilke traditioner man har for at arbejde med faglige redskaber inden for forskellige sektorer, organisationer og fagområder. Inden for f.eks. socialområdet anvender man begrebet ”vejledninger” om en samling af generelle råd og retningslinjer i forhold til, hvordan man bør håndtere konkrete sager inden for et fagområde eller felt. Inden for sundhedsområdet anvender man i højere grad begrebet ”instruks”, som er forskrifter for, hvordan sundhedspersoner ansat i en konkret afdeling skal forholde sig under givne omstændigheder. Udover de her nævnte instrukser og vejledninger omfatter kortlægningen begreber som f.eks. handleguide, retningslinje, risikovurderingsværktøj og visitationsskema. Vi går dog ikke ind i en nærmere beskrivelse af, hvilken form de enkelte vejledninger og værktøjer har.

Vi har opdelt de fundne vejledninger og værktøjer i forskellige målgrupper:

- Børn under 18 år
- Unge
- Familier og gravide. Gruppen bliver defineret af de enkelte vejledninger og redskaber, som både er målrettet voksne og deres børn – herunder ufødte, spædbørn og børn under 18 år
- Voksne og ældre

Opdelingen er defineret ud fra de fund, vi har gjort.

Undersøgelsen indbefatter vejledninger og redskaber fra følgende sektorer:

- Socialområdet
- Sundhedsområdet
- Politi- og retsvæsen
- Uddannelsesområdet
- Asylområdet
- Offentlige og semi-offentlige organisationer

Vi har fokus på offentlige instanser på statsligt og regionalt niveau og landsdækkende organisationer:

- På det statslige niveau har vi inddraget styrelser og ministerier. Flere kommuner har udviklet vejledninger og redskaber til at støtte medarbejderne i arbejdet med at opspore og identificere udsatte børn. Det er typisk med udgangspunkt i statslige retningslinjer. Disse værktøjer er relevante i forhold til opsporing og vurdering af vold, men det har vi ikke haft mulighed for at inddrage her. I forhold til det regionale niveau har vi medtaget Børnehusene, som er særligt oprettet til arbejdet med voldsramte og udsatte børn og unge.
- Vi har inddraget landsdækkende organisationer, dvs. organisationer, som ikke er lokalt/kommunalt forankrede. Det er særligt organisationer, som henvender sig til voldsudsatte eller udøvere med rådgivning og indsatser.

De fundne vejledninger og redskaber kan i flere tilfælde bruges af mange forskellige grupper af fagfolk og på tværs af de forskellige sektorer. Det kan f.eks. være lærere og pædagoger, som dagligt er i tæt kontakt med voksne, børn eller unge gennem deres

arbejde, mens andre fagprofessionelle kun mere sporadisk støder på børn og voksne udsat for vold gennem deres arbejde som f.eks. politibetjente, socialrådgivere, læger, sundhedsplejersker, skoletandlæger mv.

Søgning

Kortlægningen er afgrænset til de førnævnte sektorer. Afdækningen har taget afsæt i centrale aktører som ministerier og styrelser inden for de enkelte sektorer samt de faglige organisationer, som repræsenterer de enkelte sektorer og fagprofessionelle. Herudover har vi henvendt os til mange private og semi-offentlige organisationer, der arbejder med behandling af vold i nære relationer.

Vi har ligeledes afgrænset søgningen på grundlag af dialog med relevante fagpersoner, der har bidraget til at skabe et overblik over relevante fund inden for det konkrete fagområde. Samtidig har en følgegruppe (se kolofon) bestående af relevante fagprofessionelle bidraget med at kvalitets sikre vores kortlægning og sikre, at relevante vejledninger og redskaber er inkluderet. Vi har ikke henvendt os til relevante kommuner og regioner, men vi har taget eksempler med, som vi er stødt på. Vi har foretaget internet-

Internetsøgningen har været baseret på nedenstående søgeord

Vold	Vejledning/redskab
<ul style="list-style-type: none"> • Vold i nære relationer • Psykisk vold • Fysisk vold • Seksuelle overgreb • Æresrelateret vold • Stalking • Partnervold • Husspektakler • Hustrudrab • Børnemishandling • Omskæring • Social kontrol • Chikane • Forfølgelse 	<ul style="list-style-type: none"> • Vejledning • Instruks • Procedure • Metode • Værktøj • Handleplan • Indsats • Screening • Spørgeskema

søgning hos de udvalgte aktørers hjemmesider suppleret med forespørgsler hos de enkelte søgesteder i de tilfælde, hvor den centrale søgning har resulteret i begrænsede eller ingen fund. Vi har også, hvor der har været behov for det, taget kontakt for at få uddybende oplysninger om de vejledninger og redskaber, vi har fundet via internettet. I *bilag 3* er en fuld oversigt over de organisationer og aktører, vi har søgt hos og henvendt os til.

Registrering, beskrivelse og analyse

Vi har etableret en systematisk procedure for registrering, hvor hvert af vores fund er beskrevet på grundlag af samme skabelon. Som grundlag for en overordnet beskrivelse og analyse er fundene opdelt i forhold til opsporing/vurdering, målgrupper og voldstyper.

Vi er stødt på flere vejledninger og redskaber, der har fokus på opsporing eller vurdering af social udsathed generelt. Det handler især om vejledninger og redskaber rettet mod omsorgssvigt, opmærksomhed på mistrivsel som følge af misbrug, kriminalitet, psykisk sygdom, arbejdsløshed eller hjemløshed hos forældre eller barnet. Hvis vold er inkluderet i forståelsen af udsathed, er vejledningen/redskabet medtaget i oversigten.

Imidlertid fandt vi, at nogle af de vejledninger og redskaber, der har fokus på social udsathed generelt – men ikke vold – med fordel kunne anvendes i arbejdet med at opspore og vurdere vold, fordi de enkeltvis kunne udvides til også at have fokus på vold. Disse vejledninger og værktøjer har vi samlet i et særskilt kapitel.

Vi er ligeledes stødt på flere vejledninger og redskaber, som kan betegnes som selvhjælpsværktøjer. Da formålet med vores kortlægning er at finde vejledninger og redskaber, der kan understøtte den fagprofessionelle indsats, har disse værktøjer ikke vores hovedfokus.

Men vi har valgt at præsentere dem i et separat kapitel, da de kan anvendes i arbejdet med målgrupperne.

Præsentation af rapporten

I dette indledende kapitel har vi præsenteret undersøgelsens formål, de vigtigste afgrænsninger og metode. De næste 2 kapitler giver en oversigt og gennemgang af alle de vejledninger og redskaber henvendt til fagfolk, som vi har fundet i vores kortlægning, fordelt på målgrupper. *Kapitel 2* præsenterer vejledninger og værktøjer til opsporing af vold, mens *kapitel 3* præsenterer vejledninger og redskaber til vurdering af vold. Begge kapitler er bygget op, så der først gives en oversigt over alle vejledninger og redskaber og herefter en analyse, der præsenterer væsentlige kendetegn.

I *kapitel 4* præsenteres en oversigt over selvhjælpsværktøjer. Det vil sige værktøjer, der ikke henvender sig til fagfolk, men direkte til voldsudsatte som en hjælp til at afklare om de er voldsramte og ofte med henvisning til, hvor de kan få hjælp. I *kapitel 5* præsenteres vejledninger og redskaber, der har fokus på social udsathed, men hvor vold ikke direkte indgår. Disse vejledninger og værktøjer kan imidlertid med fordel udvikles til også at have et fokus på vold.

Tabeller

I de næste kapitler præsenterer vi de fundne vejledninger og redskaber i tabelform. For at de nemt skal give et overblik, er de opdelt efter målgruppe. De præsenteres med angivelse af redskabets titel, udgiver og år samt type vold. I de tilfælde, hvor der ikke er angivet et år for udgivelse, har det ikke været muligt at afklare det, men alle vejledninger og redskaber ligger aktuelt tilgængelige på internettet. Man finder den fulde beskrivelse af det enkelte redskab i *bilag 1* eller *bilag 2* under det anførte nummer. ■

Kapitel 2

Vejledninger og redskaber anvendt til opsporing af vold i nære relationer

Opsporing af vold i nære relationer er en væsentlig forudsætning for en tidlig og forebyggende indsats, der kan bidrage til at stoppe vold, reducere skadevirkningerne og bryde den negative sociale arv. Volden finder oftest sted inden for hjemmets fire vægge. Det kan derfor være svært at vide, om det er vold i hjemmet, der er årsagen, når man som fagperson har bekymring for et barn, der udviser tegn på mistrivsel. Vejledninger og faglige redskaber, kan bidrage til at skærpe opmærksomheden på tegn på vold og formidle retningslinjer for, hvordan man som

fagperson kan og bør handle på det, når der er mistanke eller viden om vold i hjemmet. I dette kapitel præsenterer vi søgeresultaterne over fund af vejledninger og redskaber til opsporing af vold med en tilhørende beskrivende analyse af de vigtigste tendenser. Redskaber og vejledninger er kategoriseret efter den primære målgruppe, det er rettet imod. Der er enkelte redskaber, som kan anvendes til flere målgrupper, og som derfor går igen under de pågældende målgrupper. Man finder den fulde beskrivelse af det enkelte redskab i *bilag 1*.

2.1 Oversigtstabeller

Tabel 1. Målgruppen børn under 18 år

Nr.	Redskabets navn	Udgiver & år	Type vold
1.1.	Den professionelle bekymring	Socialstyrelsen og Undervisningsministeriet, 2013	Social udsathed og vold
1.2.	Om vold	Danner, 2011	Vold mod børn, fysisk vold, psykisk vold
1.3.	Stærke sammen	Red Barnet	Vold mod børn og seksuelle overgreb
1.4.	Dialogspil	Socialstyrelsen, 2015	Seksuelle overgreb
1.5.	Dialogkort om seksuelle overgreb	SISO (Videnscenteret for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn), 2013	Seksuelle overgreb
1.6.	Udviklingshjulet – Fokus på forebyggelse af seksuelle overgreb mod børn og unge	SISO og Socialstyrelsen, 2011	Seksuelle overgreb
1.7.	Spillerum	Socialstyrelsen, 2011	Seksuelle overgreb
1.8.	Vold- og seksuelle overgreb mod børn med handicap – Håndbog om forebyggelse opsporing og håndtering	Socialstyrelsen, 2017	Seksuelle overgreb og vold
1.9.	Den professionelle tvivl – Tegn og reaktioner på seksuelle overgreb mod børn og unge	SISO & Servicestyrelsen, 2010	Seksuelle overgreb og vold

Fortsættes på næste side

Tabel 1 fortsat. Målgruppen børn under 18 år

1.10.	Forebyg overgreb - Dagtilbud, skoler og anbringelse	Socialstyrelsen, 2013	Seksuelle overgreb og vold
1.11.	Sager af alvorlig karakter	Børnehus Sjælland, 2015	Seksuelle overgreb og vold
1.12.	Vi bekæmper alle former for vold og overgreb mod børn	Red Barnet, 2016	Seksuelle overgreb og vold
1.13.	Seksuelle overgreb og fysisk/ psykisk vold	SISO og Socialstyrelsen, 2012	Seksuelle overgreb og vold
1.14.	Kommunepakken - Forebyggelse af selvmordsadfærd hos børn og unge	Center for Selvmordsforskning og Socialministeriet, 2006	Social udsathed og vold
1.15.	Sådan spotter du omsorgssvigt	Børns Vilkår	Social udsathed og vold
1.16.	Dialog om tidlig indsats	Socialstyrelsen i samarbejde med KL's Kontor for Jura og EU og COK (Center for Offentlig Kompetenceudvikling), 2015	Social udsathed og vold
1.17.	Dialogkort om vold mod børn	SISO, 2013	Vold mod børn
1.18.	Frivilligt arbejde med traumatiserede flygtninge - En håndbog	Røde Kors, 2016	Vold mod børn
1.19.	Vejledning om sundhedspersoners underretningspligt over for kommunen	Sundheds- og Ældreministeriet, 2006	Vold mod børn, fysisk vold, psykisk vold, seksuelle overgreb, social udsathed
1.20.	Vejledning om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge	Sundhedsstyrelsen, 2011	Social udsathed og vold, seksuelle overgreb
1.21.	Tag signaler alvorligt	Ankestyrelsen, 2009	Seksuelle overgreb, vold mod børn, social udsathed

Tabel 2. Målgruppen unge

Nr.	Redskabets navn	Udgiver & år	Type vold
1.22.	For vild med dig	Det Kriminalpræventive Råd, 2015	Kærestevold
1.23.	Den gode samtale	Etnisk Ung	Social kontrol
1.20.	Vejledning om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge	Sundhedsstyrelsen, 2011	Social udsathed og vold, seksuelle overgreb

Tabel 3. Målgruppen familier/gravide

Nr.	Redskabets navn	Udgiver & år	Type vold
1.24.	Værktøjskasse	Socialstyrelsen, 2018	Partnervold
1.25.	Anbefalinger for svangre-omsorgen	Sundhedsstyrelsen, 2013	Social udsathed og vold
1.26.	Omsorg for gravide og småbørnsforældre med rusmiddelproblemer. Familieambulatoriets interventionsmodel	Sundhedsstyrelsen, 2005	Social udsathed og vold
1.27.	Oplysningsskema til gravide	Odense Universitetshospital, 2017	Partnervold, seksuelle overgreb
1.28.	Skema til gravide	Næstved Sygehus, 2015	Partnervold som fysisk og psykisk vold og seksuelle overgreb
1.29.	Livsstilsvejledning	Kolding Sygehus	Partnervold, seksuelle overgreb

Tabel 4. Målgruppen voksne

Nr.	Redskabets navn	Udgiver & år	Type vold
1.24.	Værktøjskasse	Socialstyrelsen, 2018	Partnervold
1.30.	Partnervold - Om arbejdspladsens forebyggelse og håndtering	FIU Ligestilling, 2012	Partnervold
1.31.	Når der er tale om stalking - En håndbog for fagpersoner	Dansk Stalking Center, 2016	Stalking

2.2 Analyse af vejledninger og redskaber til opsporing

Som det fremgår af tabel 1–4 ovenfor, har vores kortlægning af vejledninger og redskaber henvendt til fagprofessionelle vedrørende opsporing af vold i nære relationer resulteret i 31 relevante fund, som vi i det følgende beskriver i forhold til de målgrupper, de er opdelt i i oversigtstabellerne ovenfor.

Målgruppen børn

Den overvejende del af de vejledninger og redskaber vedrørende opsporing af vold i nære relationer, som vi har fundet i vores kortlægning, vedrører målgruppen børn. Der er i forhold til børnene tale om et særligt fokus på seksuelle overgreb og social udsathed¹ generelt, herunder omsorgssvigt. Således er en stor del af fundene målrettet børn fokus på seksuelle overgreb. Heraf har en tredjedel udelukkende fokus på seksuelle overgreb, de resterende to-tredjedele af fundene har også fokus på vold i øvrigt. Omkring halvdelen har fokus på social udsathed.

Den primære del af de redskaber og vejledninger, der har børn som målgruppe, er udgivet af statslige institutioner. 11 af dem er udgivet af Socialstyrelsen og/eller SISO. Socialministeriet står bag 2 udgivelser, mens Sundheds- og Ældreministeriet, Undervisningsministeriet, Sundhedsstyrelsen, Ankestyrelsen og Kommunernes Landsforening står bag hver en udgivelse. Det er således tydeligt, der er tale om en statslig bevågenhed på området vold i nære relationer med særlig opmærksomhed på børn, som er udsat for seksuelle overgreb og social udsathed. Her

spiller den skærpede underretningspligt en central rolle som det lovmæssige grundlag.

På det regionale niveau er visitationsskemaet fra Børnehusene et godt eksempel. Som nævnt tidligere, har vi i kortlægningen ikke været ude i alle kommuner eller relevante institutioner. Der indgår derfor ikke kommunalt udviklede og anvendte redskaber i vores oversigtstabeller. Men vi har i vores kortlægning fundet en del eksempler på, at kommunerne bruger de lovgivningsmæssige rammer og vejledninger og redskaber fra de centrale organisationer som afsæt for at udvikle egne vejledninger og redskaber målrettet kommunens fagpersoner. Eksempler på det er *Børnelinealen*, *Bekymringsbarometret* og *Roskildemodellen*.²

Som beskrevet i afsnittet om socialfaglig praksis, ligger indsatsen vedrørende vold i nære relationer i stort omfang hos NGO'er, der også er bredt repræsenteret blandt udgiverne af faglige vejledninger og redskaber. Således har Danner, Red Barnet, Børns Vilkår, Røde Kors, KFUM's Sociale Arbejde og Center for Selvmordsforskning hver udgivet en af de vejledninger og redskaber, hvor børn er målgruppen.

Vejledninger og faglige redskaber vedrørende børn udsat for vold har, naturligt nok, udviklet sig over tid både i forhold til fokus og kommunikationsform. De ældste af de udgivelser, der fortsat ligger tilgængelige på internettet, har fokus på at informere de fagprofessionelle om tegn, de skal være opmærksomme på og vejlede om det lovpligtige grundlag for underretning. Det

¹ Begrebet social udsathed er beskrevet på side 11.

² *Børnelinealen* findes hos flere kommuner som redskab til vurdering af, hvornår der er grundlag for underretning og indsats bl.a. her: <http://www.dendigitalvaerkerktojskasse.dk/boernelinealen.aspx>. *Roskildemodellen* findes her: <http://roskilde.dk/roskildemodellen>. *Bekymringsbarometret* findes her: <https://www.svendborg.dk/vfb/yderligere-information/bekymringsbarometer>

gælder f.eks. *Vejledning om sundhedspersoners underretningspligt over for kommunen* fra Sundheds- og Ældreministeriet, 2006 og *Tag signalerne alvorligt* fra Ankestyrelsen, 2009.

Gradvist er der så kommet mere fokus på at støtte fagprofessionelle i det opsporende og afklarende arbejde. Det kan være redskaber til kommunikation med det barn, der er bekymring for, og redskaber til den kollegiale sparring, der ofte ligger til grund for den lovpligtige underretning. Det er redskaber som *Spillerum* fra Socialstyrelsen, *Dialogkort om seksuelle overgreb* fra SISO, 2013. Der kommer også fokus på udvikling af arbejdspladsens beredskab, der hvor man arbejder med børn og unge, f.eks. *Udviklingshjulet* fra 2011. Der kommer også redskaber, der har elementer henvendt direkte til barnet med det formål at gøre dem bevidste om, hvad det vil sige at leve med vold, og hvordan de kan handle på det, hvis de selv eller en af deres kammerater lever i hjem med vold. Det gælder undervisningsmaterialet *Om vold* fra Danner udgivet i 2011 henvendt til skoler og Red Barnets informationshjemmeside *Vi bekæmper alle former for vold og overgreb mod børn* fra 2016.

Der er også en tendens til, at der gradvist bliver gjort mere ud af formidlingen. Hvor de tidligste udgivelser fra Socialstyrelsen primært består af tekst og enkelte farver, kommer der en tendens til at gøre mere ud af layout med billeder, flere farver, mere luft og kortere tekstblokke, som alt sammen gør materialerne mere indbydende og nemmere at overskue. Samtidig er der inden for de senere år kommet en udpræget tendens til webbaserede, interaktive vejledninger og redskaber som f.eks. *Vi bekæmper alle former for vold og overgreb mod børn* fra Red Barnet, 2016.

Generelt er det den skærpede underretningspligt, der er omdrejningspunktet for de vejledninger og redskaber til opsporing af vold

blandt børn, som vi har registeret. Da udgangspunktet således er dansk lovgivning, er de fleste fund udviklet i dansk kontekst. Der kan spores en tendens til, at nye vejledninger og redskaber bygger videre på de gamle. Således kan man se, at f.eks. definitioner af vold, tegn på vold og gode råd til den svære samtale går igen med nogle af de samme formuleringer. Det er udmærket, at man på den måde undgår at opfinde den dybe tallerken flere gange, når blot det gøres reflekteret.

De fleste vejledninger og redskaber er henvendt direkte til fagprofessionelle, der har med børnene at gøre i deres daglige arbejde som pædagoger og lærere. Enkelte fund er henvendt til de fagprofessionelle som socialrådgivere og sundhedspersonale, der kun lejlighedsvist har kontakt til barnet. Det gælder for eksempel *Sager af alvorlig karakter* henvendt til sagsbehandlere og *Vejledning om Sundhedspersoners underretningspligt over for kommunen* henvendt til sundhedspersonale. Vejledninger og redskaber er i overvejende grad henvendt til fagprofessionelle i den offentlige sektor. En enkelt udgivelse er henvendt til frivillige på asylområdet: *Frivilligt arbejde med traumatiserede flygtninge – en håndbog* fra Røde Kors udgivet i 2016. Her er fokus på den vold, som børn kan opleve som konsekvens af forældrenes krigstraumer. Der er ikke fokus på vold i familien generelt eller underretningspligten.

Målgruppen unge

Vi har ikke opsat nogen klar aldersafgrænsning for målgruppen unge, men den omfatter dem, der er ved at blive kønsmodne til dem, der er flyttet hjemmefra, men endnu ikke har stiftet familie eller er yngre end 30 år.

Unge kan også, ligesom børn i øvrigt, være udsat for eller overvære vold i hjemmet. Mange af de værktøjer, der er målrettet børn, omhandler problematikker, der også er relevante for unge, der forsat bor hjemme

og oplever vold i hjemmet. Men lovmæssigt er der tale om en skarp skelnen, da underretningenspligten kun vedrører unge under 18 år.

Blandt de vejledninger og redskaber specifikt vedrørende opsporing af vold i nære relationer blandt unge, er der kun tale om 3 fund. Der er her fokus på henholdsvis kærestevold og social kontrol, som er de 2 voldsformer, der specifikt vedrører målgruppen unge.

Undervisningsmaterialet *For vild med dig* er udgivet af Det Kriminalpræventive Råd i 2015 og udviklet i samarbejde med Ungdomsbyen, LOKK, Dialog mod Vold og Bryd Tavsheden. Aktuelle aktører på området er således bredt repræsenterede i et forsøg på at få respekten for egne og andres grænser og grundlaget for sunde parforhold sat på skoleskemaet. At der kun er ét fund vedrørende kærestevold, skyldes blandt andet, at vejledninger og redskaber i forhold til denne voldstype primært er henvendt til de unge selv, og således falder inden for kategorien selvhjælpsværktøjer beskrevet i *kapitel 4*. Det tyder på, at der ikke foreligger vejledninger eller redskaber om kærestevold henvendt til andre faggrupper end skolelærere.

Den gode samtale fra Etnisk Ung er henvendt til fagprofessionelle som et redskab til at tage en samtale med den unge, hvis der er bekymring om social kontrol. Det er et redskab, der er suppleret med oplysningsmateriale fra Etnisk Ung, der bidrager til at skærpe opmærksomheden på æresrelateret vold særligt blandt dem, der arbejder med unge etniske minoriteter. Initiativer som Etnisk Ung, RED Safehouse og nationale handlingsplaner til forebyggelse af æresrelaterede konflikter og negativ social kontrol har bidraget til en vis opmærksomhed på dette område med tilhørende udgivelser af vejledninger og redskaber.

Målgruppen familier/gravide

Målgruppen familier/gravide omfatter de vejledninger og redskaber, der er målrettet opsporing af vold blandt voksne voldsudsatte og/eller udøvere og deres børn herunder gravide. Vi har her kun registeret et enkelt fund, der handler om, hvordan man kan opspore og handle på partnervold og vold i nære relationer i forhold til både voksne og børn: *Værktøjskassen* på Socialstyrelsens hjemmeside, som løbende opdateres. De fleste vejledninger og redskaber vedrørende vold i nære relationer vedrører således børn, unge eller voksne som selvstændig målgruppe.

Vi har fundet 5 redskaber vedrørende gravide, hvor *Omsorg for gravide og småbørnsforældre med rusmiddelproblemer – Familieambulatoriets interventionsmodel* fra Sundhedsstyrelsen i 2005 er det ældste fund. Det kunne tyde på, at det inden for sundhedsområdet i første omgang primært var i forbindelse med rusmiddelproblematik, at man havde særlig opmærksomhed på vold i nære relationer. Senere kommer vold i nære relationer med som observationspunkt i forhold til gravide generelt, som det fremgår af *Anbefalinger for svangreomsorgen* fra Sundhedsstyrelsen, 2013 og *Oplysningsskema til gravide* fra Odense Universitetshospital, 2017.

Målgruppen voksne

Vi har kun registeret 2 vejledninger og redskaber til opsporing af vold blandt udsatte voksne (udover dem, hvor målgruppen er familier/gravide). Det ene fund er håndbogen *Partnervold – om arbejdspladsens forebyggelse og håndtering* fra FIU Ligestilling, 2012. Det er en udgivelse, der har et mål om at få arbejdspladser til at være mere opmærksomme på udsatte og udøvere af partnervold blandt ansatte. Der er også håndbogen *Når der er tale om stalking – En håndbog for fagpersoner* fra Dansk Stalking Center, 2016. Stalking er et forholdsvist nyt begreb, og det har derfor været relevant for det nyoprettede center at

gøre fagprofessionelle opmærksomme på fænomenet og informere om, hvordan man kan rådgive stalkingudsatte.

Vejledninger og redskaber til opsporing af vold i nære relationer, hvor målgruppen er voksne, findes primært som selvhjælpsværktøjer, som beskrevet i *kapitel 4*. Det tyder på, at det i overvejende grad er den enkelte voldsudsatte eller udøver, der har ansvaret for at ændre på situationen og opsøge den fornødne hjælp og støtte.

Det er bemærkelsesværdigt, at vi ikke er stødt på vejledninger, der har særligt fokus på politiets mulighed for at give tilhold, opholdsforbud eller bortvisning af voldsudøveren fra hjemmet. Det er omtalt i Socialstyrelsens webbaserede værktøjskasse (Se *bilag 1*, redskab nr. 1.24.). Det er som nævnt tidligere også muligt, at der findes interne, faglige instrukser om handlemuligheder, som ikke er offentligt tilgængelige, og som derfor ikke indgår i denne kortlægning. ■

Kapitel 3

Vejledninger og redskaber anvendt til vurdering af vold i nære relationer

I det følgende præsenteres søgeresultaterne for vejledninger og redskaber til vurdering af volden som grundlag for indsats eller intervention. Det er de redskaber, der anvendes, når der er tale om en konkret sag, et erkendt tilfælde af vold i nære relationer eller en mistanke. Formålet med redskabet vil typisk være en mere detaljeret afdækning som grundlag for indsats. Målet kan også være at indsamle data om målgruppen som grundlag for vurdering eller udvikling af indsatsen,

formidling eller interessevaretagelse. I dette kapitel præsenterer vi søgeresultaterne over fund af vejledninger og redskaber til opsporing af vold med en tilhørende beskrivende analyse af de vigtigste tendenser. Redskaber og vejledninger er kategoriseret efter målgruppe. Der er enkelte redskaber, som kan anvendes til flere målgrupper, og som derfor går igen under de pågældende målgrupper. Man finder den fulde beskrivelse af det enkelte redskab i *bilag 2*.

3.1 Oversigtstabeller

Tabel 5. Målgruppen børn under 18 år

Nr.	Redskabets navn	Udgiver & år	Type vold
2.1.	Børnehusene - Opstartsskema	De Danske Børnehuse, 2015	Seksuelle overgreb og vold mod børn
2.2.	Kvalitetsstandarder for Børnehusene i Danmark	Socialstyrelsen, 2015	Seksuelle overgreb og vold mod børn
2.3.	PATRIAK	Kropp, Hart, Webster & Eaves, 1994, 1995, 1998	Social kontrol
2.4.	Fokuscirklen	Præsenteres i <i>Når Aicha løber hjemmefra</i> af Inge Loua udgivet på Hans Reitzels Forlag, 2012	Social kontrol
2.5.	Kulturagrammet	Præsenteres i bogen <i>Etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde</i> af Marianne Skytte udgivet i 2008 på Hans Reitzels Forlag	Social kontrol
2.6.	ACATI (Adult Children of Alcoholics Trauma Inventory)	Thomas Mackrill PhD®, 2011. Anvendes af TUBA	Social udsathed og vold

Tabel 6. Målgruppen unge

Nr.	Redskabets navn	Udgiver & år	Type vold
2.3.	PATRIAK	Kropp, Hart, Webster & Eaves, 1994, 1995, 1998	Social kontrol
2.4.	Fokuscirklen	Præsenteres i <i>Når Aicha løber hjemmefra</i> af Inge Loua udgivet på Hans Reitzels Forlag, 2012	Social kontrol
2.5.	Kulturagrammet	Præsenteres i bogen <i>Etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde</i> af Marianne Skytte udgivet i 2008 på Hans Reitzels Forlag	Social kontrol
2.6.	ACATI – Adult Children of Alcoholics Trauma Inventory	Thomas Mackrill PhD®, 2011. Anvendes af TUBA	Social udsathed og vold

Tabel 7. Målgruppen familier/gravide

Nr.	Redskabets navn	Udgiver & år	Type vold
2.7.	Årsstatistik for kvinder og børn på krisecenter	Socialstyrelsen, 2016	Partnervold og vold mod børn
2.8.	Assessment Intervention Model (AIM)	AskovFonden, 2015	Partnervold og vold mod børn
2.9.	FREDA	Socialstyrelsen i Sverige, 2014	Fysisk, psykisk og seksuel vold i hjemmet herunder vold mod børn
2.10.	Spørgeguide om vold – Holdepunkt	Mødrehjælpen	Vold i nære relationer, herunder børn
2.11.	Spørgeguide om vold – Ud af voldens skygge	Mødrehjælpen	Vold i nære relationer

Tabel 8. Målgruppen voksne

Nr.	Redskabets navn	Udgiver & år	Type vold
2.12.	The Psychological Maltreatment of Women Inventory (PMWI)	Richard M. Tolman 1995	Psykisk vold
2.13.	Conflict Tactics Scale (CTS2)	Murray A. Straus, 1979	Partnervold
2.14.	Spousal Assault Risk Assessment Guide (SARA)	Kropp, Hart, Webster & Eaves, 1994, 1995, 1998	Partnervold
2.15.	Stalking Assessment and Management (SAM)	Kropp, Hart, Webster & Eaves, 1994, 1995, 1998	Stalking
2.3.	PATRIAK	Kropp, Hart, Webster & Eaves, 1994, 1995, 1998	Social kontrol
2.16.	Spørgeguide om vold	Dialog mod Vold, 2017	Partnervold og vold mod børn
2.17.	Statsforvaltningens guideline ved sager med bekymring om vold	Statsforvaltningen, 2018	Fysisk og psykisk vold mellem forældre og mod børn, herunder stalking

3.2 Analyse af vejledninger og redskaber til vurdering

Kortlægningen af vejledninger og redskaber henvendt til fagprofessionelle vedrørende vurdering af vold i nære relationer har resulteret i 17 relevante fund, som vi ovenfor har fordelt på målgrupperne børn, unge, familier/gravide og voksne/ældre.

Målgruppen børn

Til opsporing af børn, der er udsat for eller overværer vold og seksuelle overgreb, fandt vi et forholdsvist stort antal vejledninger og redskaber. Men når det kommer til vejledninger og redskaber til vurdering i sager, hvor der er mistanke om, at børn overværer eller bliver

udsat for vold eller overgreb i hjemmet, har vi fundet forholdsvis få vejledninger og redskaber. Når vi ikke har fundet flere redskaber og vejledninger, kan det være et udtryk for, at dette arbejde foregår i kommunalt regi.

På hjemmesiden for Svendborg Kommune ligger eksempelvis handleguide³ og beredskabsplan vedrørende udsatte børn og underretning offentligt tilgængelig. Den beskriver de enkelte trin i sagsbehandlerens arbejde fra de modtager en underretning til sagen er afsluttet. Da denne handleguide ligger tilgængelig på internettet, er der et godt grundlag for, at forældre og andre faggrupper kan sætte sig ind i, hvad der sker, når der er indgivet en underretning. Som nævnt tidligere,

³ Handleguide – Vores fælles børn fra Svendborg Kommune findes her: <https://www.svendborg.dk/vfb/yderligere-information/handleguide-beredskabsplan-index>

har vi med vores kortlægning ikke være ude i alle regioner og kommuner, og kommunale redskaber til vurdering af vold indgår ikke i vores oversigtstabeller. Der er derfor andre rigtig gode eksempler på kommunale redskaber, som vi ikke har med.

Børnehusene spiller en central rolle i vurderingen af sager om vold og overgreb mod børn. Det kan således ikke undre, at 2 af de redskaber til vurdering, vi har fundet i vores kortlægning, er fra Børnehusene. Det første redskab er et standardspørgeskema, som anvendes til at indsamle relevante oplysninger og sagsakter, der danner grundlag for, at Børnehuset kan sætte ind i og handle på en sag. Det andet værktøj er en vejledning til selvsamme Børnehuse, som skal være med at kvalitetssikre Børnehusenes arbejde på tværs af landet i form af fælles kvalitetsstandarder.

Vejledninger og redskaber, der har fokus på negativ social kontrol eller følgerne af at vokse op i hjem, hvor forældrene har et misbrug, kan være relevante i forhold til både børn og unge. Vi har derfor i oversigtsskemaerne placeret dem inden for begge målgrupper.

Målgruppen unge

I forhold til målgruppen unge er der flere vejledninger og redskaber til vurdering af social kontrol og æresrelateret vold, da det er en voldstype, som særligt unge udsættes for. Der er vejledninger og redskaber, som anvendes af Etnisk Ung i deres rådgivning af de unge selv, pårørende eller fagprofessionelle. Redskaberne er tilgængelige på EtniskUng.dk, hvilket gør det muligt for andre fagprofessionelle at anvende dem til at vurdere grundlaget for indsats eller behovet for at søge rådgivning.

Redskaberne skærper opmærksomheden på den unges egen vurdering af situationen, normer og værdier, som ikke er traditionelt danske, og som det er væsentligt at være

opmærksomme på samt grundlaget og muligheden for at søge yderligere rådgivning. PATRIAK er et screeningsværktøj til vurdering af risiko for æresrelateret vold udviklet af canadiske forskere. Det anvendes i dansk oversættelse af politiet, hvilket vidner om, at der hos politiet er en særlig beivring over for æresrelateret vold og socialkontrol.

Det er bemærkelsesværdigt, at vi ikke har fundet vurderingsværktøjer, som er målrettet unge udsatte eller udøvere af kærestevold, da det ligeledes er en voldsform, som kun unge udsættes for. Dialog mod Vold havde som led i deres indsats mod kærestevold et opstartsskema til de udøvere, der kom i behandling. Men det projekt er nu lukket. Bryd Tavsheden har på deres hjemmeside selvhjælpsværktøjet *Test dit forhold – skal du slå op*, som kan fungere som en form for screening før eventuel henvendelse. (Se kapitel 4 om Selvhjælpsværktøjer).

I TUBA's afdækning af behovet for hjælp, rådgivning og terapi hos børn og unge af alkoholikere, anvendes ACATI (Adult Children of Alcoholics Trauma Inventory) med særlig fokus på denne målgruppe og opmærksomhed på, at børn og unge af alkoholikere er i særlig risiko for social udsathed herunder vold i nære relationer. Et godt eksempel på, at opmærksomhed på en faktor som social udsathed kan og bør indeholde opmærksomhed på andre faktorer.

Ligesom det gælder for vejledninger og redskaber til opsporing af vold, synes der at være et fravær af opmærksomhed på den vold, som unge over 18 år overværer eller er udsat for i hjemmet. Da der i forhold til denne gruppe ikke er underretningspligt, er der grund til opmærksomhed på, om der mangler vejledninger og redskaber til de fagprofessionelle, der møder unge i deres daglige arbejde f.eks. studievejledere og

lærere på efterskoler, produktionsskoler og ungdomsuddannelser.

Målgruppen familier/gravide

Ligesom det gælder for vejledninger og redskaber til opsporing af vold i nære relationer, foreligger der forholdsvis få redskaber til vurdering af volden, hvor målgruppen er hele den voldsudsatte familie, voksne og deres børn eller gravide. Vi har 6 fund, der handler om udredning som grundlag for indsats målrettet den udsatte med børn eller udøver med partner og børn.

Det ene fund er de spørgeskemaer, som anvendes på kvindekrisecentrene som grundlag for at indhente viden om voldsudsatte kvinder og deres børn, som formidles af Socialstyrelsen i den årlige LOKK Statistik. Spørgeskemaet afdækker socio-demografiske forhold, voldshistorik og data vedrørende specifikke temaer for det enkelte år. På kvindekrisecentrene fungerer spørgeskemaerne delvist som drejebog for interview med henholdsvis kvinden og barnet/børnene. Det hjælper krisecentermedarbejderen til at afdække situation og behov for hjælp og støtte. Der er særskilte spørgeskemaer for de voksne udsatte kvinder og for deres børn.

Mødrehjælpen bruger 2 spørgeskemaer til at vurdere grundlaget for indsats i forhold til vold i nære relationer.

Det ene skema afklarer, i hvilket omfang der er tale om vold, og hvilket tilbud der bør henvises til. Det andet spørgeskema anvendes til mere specifikt at afklare, om der er grundlag for at visitere til Mødrehjælpens behandlingstilbud *Ud af Voldens Skygge* (UVS) til voldsudsatte kvinder og deres børn.

Hos Dialog mod Vold er der ligeledes tale om et opstartsskema, der afdækker socio-demografiske forhold og voldshistorik hos klienterne. Der spørges også ind til psykisk

sygdom, misbrug og kriminalitet. Der er et særskilt skema for henholdsvis udøver, partner/udsatte og eventuelt børn, der deltager i behandlingen. Ligesom på krisecentrene fungerer spørgeskemaerne delvist som drejebog for et klinisk interview. Det indgår sammen med udvalgte psykologiske tests og risikovurdering i en samlet udredning, som ligger til grund for planlægning af behandlingsindsatsen målrettet den enkelte udøver og dennes eventuelle partner og børn.

Socialstyrelsen i Sverige har udviklet et udredningsredskab, FREDA, som har fokus på både fysisk, psykisk og seksuel vold i hjemmet. Det er ikke anvendt i Danmark, men indgår i vores kortlægning, da det blev anbefalet af en medarbejder fra Mødrehjælpen. Udredningsredskabet er fra 2014. Der blev i første omgang ikke spurgt ind til børns overværelse af volden eller den udsattes og udøverens vold mod børn i familien. Men det er med i en opdateret udgave. Det er et udtryk for, at der inden for de senere år er kommet større opmærksomheden på skadevirkningerne af barnets overværelse af vold i hjemmet.

Statsforvaltningen er på vej med en handleguide til håndtering af skilsmissesager, hvor der er vold i familien. Det er et godt eksempel på opmærksomhed på vold som fænomen i en sammenhæng, hvor fokus for sagen som udgangspunkt er et andet – i dette tilfælde skilsmisse.

Målgruppen voksne

Vi har registeret 4 vejledninger og redskaber, der – udover de redskaber målrettet voksne og deres børn, der er beskrevet ovenfor – anvendes til vurdering af voksne voldsudsatte og udøvere. Der er her primært tale om screeningsværktøjer udviklet af udenlandske forskere, og som er validerede på grundlag af et større analyseudvalg. Det gælder *Conflict Tactics Scales (CTS2)*, som afdækker udøvet/oplevet partnervold inden for det seneste år.

Det anvendes i kort version af Statens Institut for Folkesundhed (SIF) i deres surveys, der afdækker omfanget af partner-vold i Danmark. Det anvendes ligeledes i udredningen hos Dialog mod Vold. Den korte version anvendes også af Syddansk Universitet (SDU) som led i et aktuelt forskningsprojekt på krisecentre, hvor der anvendes et samlet udvalg af relevante validerede værktøjer. I dette forskningsprojekt anvendes også The Psychological Maltreatment of Women Inventory (PMWI), som tester for psykisk partnervold.

Et andet eksempel på internationale, validerede redskaber er risikovurderingsværktøjerne SARA (til vurdering af risiko for partner-

vold) og SAM (til vurdering af risiko for stalking), der ligesom førnævnte PATRIAK (til vurdering af risiko for æresrelateret vold) er udviklet af et canadisk forskerhold. Politiet anvender den forkortede udgave SARA-SV og SAM til vurdering af risiko i forbindelse med stalkingsager. SARA anvendes af Dialog mod Vold i deres udredning.

Spørgeguide om vold er udviklet af Dialog mod Vold som grundlag for samarbejde med Københavns Kommune. Formålet med guiden er at give de kommunale sagsbehandlere et redskab til at spørge ind til udøvelse af vold som grundlag for at vurdere, om det vil være relevant at tilbyde et behandlingsforløb. ■

Kapitel 4

Selvhjælps- værktøjer

I vores søgning efter vejledninger og redskaber, der kan anvendes til at opspore og vurdere vold i nære relationer, er vi stødt på en del redskaber, der er henvendt direkte til målgruppen af voldsudsatte voksne, børn, unge pårørende eller udøvere. De kan med et samlet begreb betegnes som selvhjælpsværktøjer.

Da sigtet med denne rapport er at skabe et overblik over vejledninger og redskaber henvendt til fagprofessionelle, indgår selvhjælpsværktøjerne ikke i vores oversigts-tabeller og analyser i *kapitel 2* og *3*. Men da selvhjælpsværktøjerne er et væsentligt udtryk for opmærksomheden på og indsatsen for bekæmpelse af vold i nære relationer, har vi valgt at præsentere dem i tabel 9A og 9B nedenfor. Flere af selvhjælpsværktøjerne kan med fordel bruges af fagprofessionelle blandt andet som grundlag for at henvise voldsudsatte, voldsudøvere og pårørende til på egen hånd at søge mere information, støtte og rådgivning.

En fællesnævner for selvhjælpsværktøjerne er, at der altid bliver henvist til, hvor man kan henvende sig, hvis man har brug for yderligere hjælp eller støtte. Der er således tale om en form for opsporing, hvor det er den voldsudsatte, barnet, den unge pårørende eller udøveren, der selv kan tage skridt til at henvende sig til en relevant organisation. Men formålet kan også være generel oplysning eller opfordring til adfærdsændring. Der er ikke noget selvhjælpsværktøj, der henviser udøvere til videre hjælp og støtte til at bryde med volden. Generelt er der med selvhjælpsværktøjerne tale om en god udnyttelse af mulighederne i e-medier for interaktive vejledninger, informationsfilm og apps.

Der findes ikke noget selvhjælpsværktøj henvendt til unge vedr. vold i hjemmet. Som nævnt under afsnittet om redskaber til opsporing, er der ikke pligt til at underrette om vold i hjemmet, når et hjemmeboende barn er over 18 år. De unge er i princippet overladt til at tage ansvar for deres eget liv. ■

Selvhjælpsværktøjer henvendt til voldsudsatte, børn, unge eller pårørende

Tabel 9A. Selvhjælpsværktøjer henvendt til børn og unge

Redskabets navn	Udgiver & år	Type vold	Yderligere oplysninger
16 film om rettidig omsorg	Børnerådet	Vold og seksuelle overgreb	https://www.boerne-raadet.dk/rettidig-omsorg
Artikler om vold i familien	Mødrehjælpen	Vold i familien herunder vold mod børn	https://moedrehjaelpen.dk/artikler-om-vold-familien/
Gode råd til at undgå vold	Børns Vilkår	Vold mod børn	https://bornsvilkar.dk/fokus/svigt/vold/gode-rad-til-undga-vold
Hvad er psykisk vold	Danner, 2017	Psykisk vold	https://danner.dk/stop-psykisk-vold
MindSpring	Dansk Flygtningehjælp	Social udsathed og vold mod børn	https://www.rodekors.dk/media/1626028/Metodehplus%C2%AAfte-med-vejledning-om-opdragelse-af-bplus%C2%A9rnder-vokser-op-med-to-kulturerLinkMind-spring.pdf
Vold og overgreb	Børnerådet	Vold og overgreb	http://boerneportalen.dk/vold-og-overgreb/
Alle unge har ret til et liv uden kontrol og pres	Etnisk Ung	Social kontrol	http://www.etniskung.dk/_files/141104_etu_ungefolder_screen.pdf
For vild med dig	Det Kriminalpræventive Råd, 2015	Kærestevold	http://www.forvild-meddig.dk/
Hvad er psykisk vold	Danner, 2017	Psykisk vold	https://danner.dk/stop-psykisk-vold
Test dit forhold - skal du slå op?	Bryd Tavsheden	Kærestevold	https://www.brydtavsheden.dk/har-du-brug-for-hjaelp/test-dit-forhold/

Tabel 9B. Henvendt til voksne

Redskabets navn	Udgiver & år	Type vold	Yderligere oplysninger
Artikler om vold i familien	Mødrehjælpen	Vold i familien herunder vold mod børn	https://moedrehjaelpen.dk/artikler-om-vold-familien/
Forældreguiden	Røde Kors	Vold og seksuelle overgreb mod børn	https://www.rodekors.dk/det-goer-vi/roede-kors-asyl/viden-og-eksperter/foraeldreguiden-asyl
Gode råd til at undgå vold	Børns Vilkår	Vold mod børn	https://bornsvilkar.dk/fokus/svigt/vold/gode-rad-til-undga-vold
Hvad er psykisk vold	Danner, 2017	Psykisk vold	https://danner.dk/stop-psykisk-vold
Informationsfilm om vold mod kvinder	LOKK	Partnervold	http://www.lokk.dk/Viden-om-vold/Infofilm-om-vold-mod-kvinder/
MindSpring	Dansk Flygtningehjælp	Social udsathed og vold mod børn	https://www.rodekors.dk/media/1626028/Metodeplus%C2%AAfte-med-vejledning-om-opdragelse-af-bplus%C2%A9rnder-vokser-op-med-to-kulturerLinkMind-spring.pdf
Skytsenglen (App)	Dansk Stalking Center	Stalking	http://www.skytsengel.org/index.php?id=110

Kapitel 5

Social udsathed

I vores søgning efter vejledninger og redskaber, der kan anvendes til at opspore og vurdere vold i nære relationer, er vi stødt på en del redskaber, hvor det primære fokus er opsporing eller vurdering af social udsathed. I nogle tilfælde er der samtidig et specifikt fokus på vold i nære relationer. Det gælder for eksempel Den professionelle bekymring fra Socialstyrelsen og ACATI (*Adult Children of Alcoholics Trauma Inventory*), der anvendes hos TUBA. I de tilfælde indgår redskabet i vores oversigtstabeller og analyser i *kapitel 2 og 3*, og der er en særskilt beskrivelse af det enkelte værktøj i *bilag 1* eller *bilag 2*.

Vejledninger og redskaber vedrørende social udsathed, hvor der ikke er et specifikt fokus på vold, indgår ikke i vores samlede analyse. Men vi har valgt at præsentere dem i tabel 10A-10D nedenfor, fordi de med fordel kunne udvides til også at omfatte opmærksomhed på vold i nære relationer. Man kan betragte disse vejledninger og redskaber som en form for infrastruktur for fagprofessionel opmærksomhed, som allerede er etableret. De relevante værktøjer er som følger:

Vejledninger og redskaber vedrørende social udsathed, hvor der ikke er fokus på vold

Tabel 10A. Målgruppen børn

Redskabets navn	Udgiver & år	Yderligere oplysninger
Alarm Distress Baby Scale (ADBB)	Anbefalet af Socialstyrelsen	https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/born-med-funktionsnedsaettelser/inspirationsmateriale-en-hel-familie/tidlige-og-forebyggende-indsatser/tryghedscirklen
Barnets Stemme	Socialstyrelsen	https://socialstyrelsen.dk/filer/tvaergaende/born-med-funktionsnedsaettelser/en-hel-familie-filer/barnets-stemme-i-overblik.pdf
De udsatte børn - Fremtiden er deres	KL, 2015	http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_79077/cf_202/Udspil-_De_udsatte_b-rn_-_Fremtiden_er_deres_-2015.PDF
Gode råd til fagfolk om mødet med børn og unge	Børnerådet	https://www.boerneraadet.dk/media/206513/BRD_Gode_raad_Web_Tag-ud_enkelt sider.pdf
Guide til implementering af tidlig indsats på alkoholområdet	Sundhedsstyrelsen, 2013	http://www.kl.dk/PageFiles/1312708/Guide%20til%20implementering%20af%20to%20anbefalinger%20om%20tidlig%20indsats%20fra%20forebyggelsespakken%20om%20alkohol.pdf
Guide til opsporing af børn i en udsat position	Socialstyrelsen, KORA	https://socialstyrelsen.dk/filer/born/forebyggelse-og-tidlig-indsats/model-for-tidlig-opsporing/1-guide-til-tidlig-opsporing-af-born-i-en-udsat-position.pdf

Fortsættes på næste side

Tabel 10A fortsat. Målgruppen børn

Redskabets navn	Udgiver & år	Yderligere oplysninger
International Child Development Programme (ICDP)	Socialstyrelsen	https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/born-med-funktionsnedsaettelser/inspirationsmateriale-en-hel-familie/tidlige-og-forebyggende-indsatster/icdp
Styrk den tværprofessionelle indsats - Guide til relationel koordinering i den tidlige indsats på skolerne	Dansk Sygeplejeråd, 2016	https://dsr.dk/kredse/syddanmark/nyhed/styrk-den-tvaerprofessionelle-indsats
Sådan underretter du om omsorgssvigt	Børns Vilkår	https://bornsvilkar.dk/fokus/svigt/sadan-underretter-du

Tabel 10B. Målgruppen unge

Redskabets navn	Udgiver & år	Yderligere oplysninger
Guide til implementering af tidlig indsats på alkoholområdet	Sundhedsstyrelsen, 2013	http://www.kl.dk/PageFiles/1312708/Guide%20til%20implementering%20af%20to%20anbefalinger%20om%20tidlig%20indsats%20fra%20forebyggelsepakken%20om%20alkohol.pdf

Tabel 10C. Målgruppen familier/gravide

Redskabets navn	Udgiver & år	Yderligere oplysninger
Alarm Distress Baby Scale (ADBB)	Anbefalet af Socialstyrelsen	https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/born-med-funktionsnedsaettelser/inspirationsmateriale-en-hel-familie/tidlige-og-forebyggende-indsatster/tryghedscirklen
Guide til implementering af tidlig indsats på alkoholområdet	Sundhedsstyrelsen, 2013	http://www.kl.dk/PageFiles/1312708/Guide%20til%20implementering%20af%20to%20anbefalinger%20om%20tidlig%20indsats%20fra%20forebyggelsespakken%20om%20alkohol.pdf
Guide til kommuner om gode ressourceforløb	Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering	https://star.dk/media/4301/17592110-guide-til-gode-ressourceforloeb.pdf
Opsporingsmodellen	Socialstyrelsen, KORA	https://socialstyrelsen.dk/projekter-og-initiativer/born/model-for-tidlig-opsporing

Tabel 10D. Målgruppen voksne

Redskabets navn	Udgiver & år	Yderligere oplysninger
Faglige anbefalinger til god praksis på § 110-boformer	Socialstyrelsen	https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/faglige-anbefalinger-til-god-praksis-pa-ss-110-boformer
Gode råd til fagfolk om mødet med børn og unge	Børnerådet	https://www.boerneraadet.dk/media/206513/BRD_Gode_raad_Web_Tag-ud_enkeltider.pdf
Guide til implementering af tidlig indsats på alkoholområdet	Sundhedsstyrelsen, 2013	http://www.kl.dk/PageFiles/1312708/Guide%20til%20implementering%20af%20to%20anbefalinger%20om%20tidlig%20indsats%20fra%20forebyggelsespakken%20om%20alkohol.pdf
Guide til kommuner om gode ressourceforløb	Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering	https://star.dk/media/4301/17592110-guide-til-gode-ressourceforloeb.pdf
Kommunepakken – Selvmordsforebyggelse blandt ældre	Center for Selvmordsforskning	http://selvmordsforskning.dk/publikationer/boeger/kommunepakken-selvordsforebyggelse-blandt-aeldre/
Opsporingsmodellen	Socialstyrelsen, KORA	https://socialstyrelsen.dk/projekter-og-initiativer/born/model-for-tidlig-opsporing
Voksenudredning-metoden (VUM)	KL	https://socialstyrelsen.dk/tvaergaende-omrader/sagsbehandling/vum-og-dhuv/viden-og-metoder

Kapitel 6

Opsamling og perspektivering

Denne kortlægning giver anledning til at konkludere, at der inden for relevante statslige og regionale institutioner og semi-offentlige organisationer forefindes vejledninger og redskaber til både opsporing og vurdering af vold i nære relationer.

I denne opsamling og perspektivering samler vi op på de gennemgående tendenser, karakteristika og perspektiverer i forhold til, hvor der mangler fokus og/eller værktøjer.

Det er bemærkelsesværdigt, at der er stor variation i, hvor mange vejledninger og redskaber, der findes i forhold til de enkelte målgrupper og de forskellige typer af vold. Der er således et stort antal vejledninger og redskaber udviklet til at opspore vold mod børn – særligt seksuelle overgreb. Det er positivt, at netop dette felt har stor bevågenhed, da børn er en særlig sårbar gruppe. Den skærpede underretningspligt, etableringen af SISO og senere Børnehusene har medvirket til øget professionalisering på dette felt.

Der er stor variation i, hvor mange vejledninger og redskaber, der findes i forhold til de enkelte målgrupper og de forskellige typer vold.

I forhold til målgruppen børn er der primært fokus på, om barnet har været udsat for vold eller overgreb, og mindre opmærksomhed på barnets overværelse af vold i hjemmet, som også kan være traumatiserende for barnet.

Der meget få eksempler på vejledninger og redskaber målrettet udøvere.

Der findes langt færre vejledninger og redskaber til opsporing af voldsudsatte unge og voksne, hvor der så til gengæld findes flere selvhjælpsværktøjer. Det tyder på, at der er behov for øget opmærksomhed hos fagprofessionelle på tegnene hos unge og voksne på, at de er udsat for vold samt om mulig-

hederne for at yde støtte og vejledning. Der synes at være et fravær af vejledninger og redskaber målrettet fagfolk, der møder unge over 18 år, der fortsat er hjemmeboende, og som overværer eller bliver udsat for vold i hjemmet. Der kan blandt denne gruppe af unge være nogen, der har oplevet volden gennem hele eller store dele af barndommen. Hvis der ikke er sat ind over for det, inden barnet er fyldt 18 år, er der ikke længere grundlag for underretning. Disse unge kan imidlertid have behov for rådgivning og eventuelt behandling. Kortlægningen tyder på, at der er behov for vejledningsmateriale til de fagprofessionelle som lærere og ungdomsvejledere, der møder unge i deres daglige arbejde og for selvhjælpsværktøjer til de unge selv i forhold til muligheder for hjælp og støtte.

Der er behov for øget opmærksomhed hos fagprofessionelle på tegnene hos unge og voksne på, at de er udsat for vold.

Der meget få eksempler på vejledninger og redskaber målrettet udøvere, hvilket kunne tyde på en generel manglende opmærksomhed på, at opsporing og vurdering af udøvere som grundlag for indsats kan være relevant – ikke mindst i et forebyggelsesperspektiv. Der er også forholdsvis få vejledninger og redskaber, der har fokus på hele den voldsudsatte familie i de tilfælde, hvor det kunne være relevant at se den voldsudsatte familie og behovet for indsats i et samlet perspektiv.

I undervisningssektoren og sundhedssektoren har vi fundet færre vejledninger og redskaber til opsporing.

Indsatser i forhold til vold i nære relationer er som udgangspunkt et socialpolitisk felt. På det grundlag kan det ikke undre, at Socialstyrelsen og SISO fylder en del som afsender af redskaber og vejledninger. I både undervisningssektoren og sundhedssektoren har vi fundet langt færre vejledninger og

redskaber til opsporing. Men da grundlaget for at opspore vold i nære relationer, særligt når det angår børn og unge, er stort i undervisningssektoren, og da der også her er grundlag for en bred forebyggende indsats, så er det nærliggende at konkludere, at det i denne sektor kunne fylde mere. Det samme gælder sundhedssektoren, hvor opmærksomheden på vold i nære relationer med fordel kunne brede sig ud over den særlige og udmærkede bevågenhed på gravide og misbrug.

NGO'er, herunder børneorganisationer og krisecentre, udgør centrale aktører inden for området vold i nære relationer, og de er derfor også stærkt repræsenterede som afsendere af vejledninger og redskaber – både når det handler om redskaber målrettet fagprofessionelle og selvhjælpsværktøjer henvendt til de voldsudsatte voksne, pårørende og børn. NGO'erne er særligt stærkt repræsenterede, når det handler om specifikke voldsformer, der kræver en specialiseret indsats som negativ social kontrol, æresrelateret vold og stalking.

Der er en udpræget tendens til, at vejledninger og redskaber inden for de senere år er gået fra beskrivelser af lovgivningsmæssige rammer til at understøtte dialogen med borgeren/klienten og udviklingen af arbejdspladsens beredskab. Der er også tale om et øget fokus på formidling med udnyttelse af de interaktive muligheder, som internettet giver mulighed for. Dette er særligt udpræget i forhold til selvhjælpsværktøjer.

NGO'er, herunder børneorganisationer og krisecentre, udgør centrale aktører inden for området vold i nære relationer.

I forhold til omfanget af faglige værktøjer til vurdering af vold i nære relationer, har vi fundet forholdsvist få vejledninger og redskaber. Det kan dog være et udtryk for, at de relevante vejledninger og handleguides er interne, eller at de forefindes på kommunalt

niveau. Dog kan det være hensigtsmæssigt at vurderingsredskaber er tilgængelige for en bredere kreds af faggrupper, når de bygger på specialviden i forhold til særlige voldstyper. Det gælder f.eks. vurderingsredskaberne vedrørende social kontrol og æresrelateret vold, der er tilgængelige på EtniskUng.dk. Det giver andre fagprofessionelle mulighed for at få adgang til metoder og redskaber, der kan anvendes til at vurdere behovet for supplerende rådgivning eller social indsats.

Der er en udpræget tendens til, at vejledninger og redskaber inden for de senere år er gået fra beskrivelser af lovgivningsmæssige rammer til at understøtte dialogen med borgeren/klienten.

Til vurdering af risiko for yderligere vold og behovet for indsats bliver der anvendt redskaber udviklet i Danmark, men der bliver også i nogen udstrækning brugt internationalt, validerede værktøjer i dansk oversættelse.

Udover vejledninger og redskaber til opsporing og vurdering af vold i nære relationer, har vi i vores kortlægning fundet en del vejledninger og faglige redskaber, der har fokus på opsporing af social udsathed, men hvor der ikke er et specifikt fokus på, at vold i nære relationer kunne være medvirkende faktor til mistrivsel. Disse redskaber kan imidlertid ses som en art infrastruktur, der allerede er til stede og anvendes, og som forholdsvist nemt kunne inkorporere viden og fokus på vold.

Socialstyrelsen, krisecentre og NGO'er, der beskæftiger sig med vold i nære relationer, har i mange år haft fokus på psykisk vold som en del af partnervolden, der har store konsekvenser for den udsatte og dennes børn. Der tegner sig således et samlet billede af, at vejledninger og redskaber, der har fokus på partnervold, også omfatter beskrivelser og opmærksomhed på psykisk vold. Også i forhold til voldsformer, der inden for de

senere år er kommet mere opmærksomhed på som f.eks. stalking, kærestevold og æresrelateret vold, er der i redskaber og vejledninger opmærksomhed på den psykiske vold som en del af fænomenet.

Socialstyrelsen, krisecentre og NGO'er, der beskæftiger sig med vold i nære relationer, har i mange år haft fokus på psykisk vold som en del af partnervolden, der har store konsekvenser for den udsatte og dennes børn.

Det er et forholdsvist nyt fænomen, at der i vejledninger og redskaber er opmærksomhed på, at social udsathed herunder mistriivsel hos børn og unge kan skyldes den særlige form for psykisk vold, der er forbundet med at overvære vold i hjemmet. Det er blandt andet med i de artikler om vold i familien, som Mødrehjælpen har liggende som et selvhjælpsværktøj på deres hjemmeside. Det er bemærkelsesværdigt, at denne dimension er kommet med i det svenske vurderingsredskab FREDA (*bilag 2, 2.9*).

Det er et forholdsvist nyt fænomen, at der i vejledninger og redskaber er opmærksomhed på, at social udsathed herunder mistriivsel hos børn og unge kan skyldes den særlige form for psykisk vold, der er forbundet med at overvære vold i hjemmet.

Vi har noteret, hvis der var oplysninger om, hvorvidt et værktøj er evalueret. Det er kun ganske få af de vejledninger og redskaber, som vi har fundet, der er evaluerede eller validerede. Det gælder udelukkende de udenlandske screeningsværktøjer, som er valideret i udlandet og derefter anvendt i Danmark. Det vil være hensigtsmæssigt, hvis flere screeningsværktøjer blev testet og valideret i Danmark, da det kan være kontekstafhængigt, hvordan de skal bruges og fortolkes, og der kan være udfordringer i forhold til

oversættelse til præcise begreber. En meget stor del af de vejledninger og redskaber, som vi har beskrevet i rapporten, er udviklet i Danmark på grundlag af gældende lovgivning og praksis. Der foreligger stort set ikke evalueringer. Det er således op til ledelsen og i nogle tilfælde den enkelte medarbejder at vurdere, om en given vejledning eller et redskab er hensigtsmæssigt som grundlag for at håndtere opsporing og vurdering af vold i nære relationer.

Det kunne være et naturligt næste skridt at undersøge, om der er særligt gode erfaringer med nogle af de udviklede vejledninger og faglige redskaber, som kan danne afsæt for anbefalinger, men også at belyse hvad det er for en socialfaglig praksis, værktøjerne indgår i, og i hvilken grad de bidrager til at understøtte arbejdet med at opspore og vurdere vold i nære relationer. ■

Bilag 1

Opsporing af vold

Børn – Social udsathed og vold

1.1. Den professionelle bekymring

Formål	At sikre opsporing af og handling på bekymring for mistriksel blandt børn og unge.
Type redskab	Handleguide, vejledning.
Type vold	Mistanke om omsorgssvigt, vold eller seksuelt overgreb, herunder fysisk vold, psykisk vold og overværelse af vold.
Faggruppe	Medarbejdere på friskoler og frie grundskoler, efterskoler og husholdnings- og håndarbejds-skoler.
Målgruppe	Børn og unge, der mistrives og har behov for særlig støtte.
Beskrivelse	<p>En handleguide i form af en pjece henvendt til ansatte på frie skoler om, hvordan man som fagprofessionel skal handle på børn og unge, der mistrives. Pjecen er opbygget som en trin-for-trin-guide, der kommer omkring følgende emner: Tegn og signaler, bekymrende fravær, mistanke om vold, seksuelle overgreb, omsorgssvigt, den skærpede underretningspligt, inddragelse af skoleleder eller forstander, samarbejde med forældrene, tavshedspligt og grundlaget for udveksling af oplysninger, herunder SSD-modellen (udveksling af oplysninger mellem socialforvaltning, skole, sundhedspleje og dagtilbud) og SSP (samarbejde mellem skole, socialmyndigheder og politiet).</p> <p>Pjecen har et særligt fokus på samarbejdet med kommunen om at hjælpe barnet eller den unge. Det beskrives derfor, hvordan medarbejderen kan henvende sig til kommunen, hvad en underretning skal indeholde, hvad kommunens opgave er, og hvilken tilbagemelding medarbejderen kan forvente fra kommunen samt muligheden for at underrette Ankestyrelsen, hvis kommunen ikke handler på underretningen eller iværksætter (tilstrækkelig) støtte til barnet eller den unge. Pjecen rummer også en samlet beskrivelse af det relevante lovgrundlag: Underretningspligt, tavshedspligt, Ankestyrelsens beføjelser og Barnet Reform herunder SSD-modellen.</p> <p>Pjecen er suppleret med et kort i A6-format, der opsummerer handleguiden i punktform. Den ene side har overskriften "Når du er bekymret for en elev" og rummer 5 punkter til, hvordan man bør handle og følge op. Den anden side har overskriften "Den gode underretning" og rummer 12 punkter om, hvad en underretning skal indeholde.</p> <p>På hjemmesiden, hvor man kan hente pjece og A6-kortet i pdf-format, kan man også hente en PowerPoint præsentation af indholdet og et ark med spørgsmål til gruppearbejde.</p> <p>Repræsentanter fra de frie skolers foreninger, Social-, Børne- og Integrationsministeriet, Kommunernes Landsforening og Undervisningsministeriet har deltaget i en arbejdsgruppe for at udarbejde denne vejledning.</p>
Evaluerings	Der foreligger ikke oplysninger om evaluering af vejledningen.
Hvor finder man redskabet	https://www.uvm.dk/frie-grundskoler/tilsyn/bekymring-for-forhold-paa-en-fri-grundskole/den-professionelle-bekymring
Udgiver og år	Undervisningsministeriet, 2013.
Sprog og oversættelse	Foreligger på dansk og engelsk.

Børn – Vold mod børn, fysisk vold, psykisk vold

1.2. Om vold

Formål	At give både lærere og elever klare anvisninger til handling, hvis en elev udsættes for eller overværer vold i hjemmet.
Type redskab	Undervisningsmateriale.
Type vold	Vold mod børn i hjemmet.
Faggruppe	Skolelærere.
Målgruppe	Skolebørn, der udsættes for eller overværer vold i hjemmet.
Beskrivelse	<p>Undervisningsmaterialet sætter fokus på vold i hjemmet. Det er udarbejdet til folkeskolens 5.-6. klassetrin med henblik på anvendelse i undervisningsfaget dansk og i forhold til det obligatoriske emne sundheds- og seksualundervisning samt familiekundskab.</p> <p>Materialet består af en lærervejledning med relevant baggrundsviden og didaktiske anvisninger, elevmateriale med opgaver og spørgsmål til refleksion og handling samt novellen <i>Dagen derpå</i> af børne- og ungdomsforfatter Trine Bundsgaard. Lærervejledningen supplerer elevbogen. Elevbogen består af 4 forskellige temaer: Sprog og vold, tabu og vold, magt og vold samt skyld og vold. Temaerne er udarbejdet som sammenhængende og afrundede forløb, der kan bruges enkeltvis, men som er beslægtede og derfor kan supplere hinanden i kortere eller længere undervisningsforløb om temaet vold i hjemmet.</p> <p>Læringsmålet er, at eleverne lærer, hvor de kan søge hjælp, hvis de selv, eller en de kender, overværer eller bliver udsat for vold i hjemmet. Målet er også, at de lærer at beskrive børns rettigheder ud fra Børnekonventionen.</p>
Evaluering	Danner har lavet en intern evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://www.emu.dk/modul/om-vold-derhjemme
Udgiver og år	Danner, 2011.
Sprog og oversættelse	Foreligger kun på dansk.

Børn – Seksuelle overgreb og vold

1.3. Stærke sammen

Formål	At støtte alle børn i at kende deres rettigheder, blive mere resiliente, få viden om vold og overgreb og redskaber til at handle. At styrke elever på grundskolens mellemtrin, da et stærkt og trygt fællesskab skaber grobund for positive relationer og er med til at styrke de enkelte elevers trivsel og alsidige udvikling.
Type redskab	Undervisningsmateriale.
Type vold	Fokus på rettigheder og bevidsthed om egne grænser som grundlag for forebyggelse og opsporing af vold og seksuelle overgreb.
Faggruppe	Skolelærere.
Målgruppe	Elever på mellemtrin, 4.-6. klasse.
Beskrivelse	<p>Red Barnet gennemførte i perioden 2013-2016 projektet Børns beredskab mod vold og overgreb, hvor formålet var at støtte alle skolebørn i at kende deres rettigheder, blive mere resiliente og få viden om rettigheder, vold og overgreb og redskaber til at handle. <i>Stærke Sammen</i> blev i den forbindelse udviklet som et læringsforløb, der tager udgangspunkt i FN's børnekonvention. Det er udviklet i samarbejde med elever, lærere og pædagoger på baggrund af forskning i resiliens og resiliensfremmende fællesskaber. Det er tilpasset skolereformen og Undervisningsministeriets Fælles Mål – særligt i dansk og sundheds- og seksualundervisning samt familiekundskab, herunder, at børn skal lære om rettigheder. Der foreligger en samlet beskrivelse af læringsforløbet, som kan downloades i pdf-format.</p> <p>Materialet består af 8 tematiske grundmoduler af ca. 90 min. varighed samt to supplerende moduler og et skole-hjem-modul til forældrene. De tematiske moduler består af en introduktion til temaet, læringsmål, beskrivelse af forløb, liste over materialer, der skal anvendes, eksempler, øvelser, evalueringsark og vejledning til lærere. Der er tilknyttet undervisningsmateriale som videoklip og instruktion til legeaktiviteter, der bygger på Red Barnets principper for leg: Sjovt, trygt og inkluderende.</p>
Evaluering	Slutevaluering af <i>Børns beredskab mod vold og overgreb</i> fra 2016 kan findes på https://redbarnet.dk/media/2993/slutevaluering-stærke-sammen.pdf
Hvor finder man redskabet	https://redbarnet.dk/media/3680/staerke-sammen.pdf
Udgiver og år	Red Barnet, 2016.
Sprog og oversættelse	Foreligger kun på dansk.

Børn og unge – Seksuelle overgreb

1.4. Dialogspil

Formål	At skabe opmærksomhed og dialog om, hvordan man håndterer situationer, hvor børn og unge udsættes for seksuelle overgreb.
Type redskab	Dialogredskab.
Type vold	Seksuelle overgreb mod børn og unge.
Faggruppe	Personale/voksne på anbringelsessteder såsom døgninstitutioner, social-pædagogiske opholdssteder og plejefamilier.
Målgruppe	Børn og unge udsat for seksuelle overgreb.
Beskrivelse	Et spil, der kan bestilles gratis hos Socialstyrelsen i trykt udgave.
Evaluering	Det er under beskrivelsen på hjemmesiden ikke oplyst, om dialogredskabet er evalueret.
Hvor finder man redskabet	https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/dialogspil
Udgiver og år	SISO – Socialstyrelsen, 2015.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

1.5. Dialogkort om seksuelle overgreb

Formål	At skabe opmærksomhed og dialog om temaet seksuelle overgreb mod børn og unge og om børn og unge med seksuelt grænseoverskridende adfærd.
Type redskab	Dialogredskab.
Type vold	Seksuelle overgreb mod børn og unge.
Faggruppe	Fagprofessionelle på anbringelsessteder, daginstitutioner, skoler, specialskoler/-børnehaver og myndighedsområdet.
Målgruppe	Børn og unge udsat for seksuelle overgreb samt børn og unge med seksuelt grænseoverskridende adfærd.
Beskrivelse	Dialogkort, der hver rummer en kort beskrivelse af en case og spørgsmål til, hvordan den fagprofessionelle ville handle i pågældende situation. Det er hensigten, at dialogkortene skal bruges på personalemøder, temadage og lignende som grundlag for dialog om udfordringer og handlemuligheder, når der er bekymring for, tegn på eller viden om, at et barn eller en ung bliver udsat for vold eller seksuelle overgreb eller udviser grænseoverskridende adfærd. Hvert dialogkort rummer kontakt-oplysninger til SISO - Videnscenteret for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn, der kan rådgive, hvis der opstår tvivl om, hvordan den fagprofessionelle bør handle. Der er dialogkort målrettet henholdsvis anbringelsessteder, daginstitutioner, skoler, specialskoler/-børnehaver og myndighedsområdet.
Evaluerings	Der foreligger ikke oplysninger om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/materialer-og-redskaber/dialogkort
Udgiver og år	SISO - Videnscenteret for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn, 2013.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

1.6. Udviklingshjulet - Fokus på forebyggelse af seksuelle overgreb mod børn og unge

Formål	At skærpe opmærksomheden, sætte gang i den faglige dialog og anspore til at udarbejde en udviklingsplan og et beredskab i forhold til seksuelle overgreb mod børn.
Type redskab	Fagligt værktøj, der kan medvirke til at afdække behov og beredskab.
Type vold	Seksuelle overgreb mod børn.
Faggruppe	Personale og ledelse i skoler og daginstitutioner.
Målgruppe	Børn og unge udsat for seksuelle overgreb eller vold.
Beskrivelse	<p><i>Udviklingshjulet</i> er et værktøj, der kan medvirke til at afdække behov og beredskab, når fagpersoner møder seksuelle overgreb mod børn og unge. Det sætter fokus på forebyggelse, tegn og signaler, håndtering af mistanke og håndtering af overgreb. Udviklingshjulet er inddelt i 4 temaer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Organisation og tværfagligt samarbejde 2. Daglig pædagogisk praksis 3. Personlige holdninger og værdier 4. Beredskab og seksualpolitik <p>Ved at gennemgå hjulet og give sin egen organisation karakterer på en skala fra 1-10 skaber man grundlaget for en udviklingsplan og handlingsplan. Her kan man benytte tilknyttede skabeloner. Udviklingshjulet foreligger også i en udgave målrettet døgnanbragte børn og unge.</p>
Evaluering	Der foreligger ikke oplysninger om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/udviklingshjulet-fokus-pa-forebyggelse-af-seksuelle-overgreb-mod-born-og-unge
Udgiver og år	SISO og Socialstyrelsen, 2011.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

1.7. Spillerum

Formål	At forebygge og opspore seksuelle overgreb på børn og unge.
Type redskab	Samtaleredskab.
Type vold	Seksuelle overgreb mod børn.
Faggruppe	Pædagoger og andre relevante fagprofessionelle i dagtilbud.
Målgruppe	Børn og unge i alderen 0-14 år, hvor der er bekymring for udsathed for seksuelle overgreb.
Beskrivelse	<p><i>Spillerum</i> er et samtaleredskab, som har til formål at støtte børn og unge i at skelne mellem forskellige følelser. Materialet skal udvikle børnenes og de unges empati og lære dem at genkende egne og andres grænser i forskellige situationer – at give udtryk for disse grænser og respektere andres. Den strukturerede pædagogiske dialog, som <i>Spillerum</i> lægger op til, skal ruste børn og unge til at skelne mellem omsorg og overgreb og til at udtrykke sig i relation til andre.</p> <p>Materialet indeholder billeder af forskellige hverdagsituationer men også andre situationer, som børnene kan tillægge andet indhold ud fra deres egen hverdag og oplevelser. Materialet kan anvendes til at bygge en samtale op om noget fælles tredje sammen med de voksne, de er tætte på i institutionerne. Det er den relation, der er udgangspunkt for at tale sig 'ind i billederne'. Materialet er inddelt i alderskategorier for de 3-6-årige, 7-10-årige, 10-14-årige og der er tilknyttet vejledningsmateriale.</p> <p><i>Spillerum</i> er udviklet af lektor i klinisk børnepsykologi, autoriseret psykolog og ph.d. Katrine Zeuthen i samarbejde med SISO – Videnscenteret for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn.</p> <p>Socialstyrelsen har tilbudt kurser i <i>Spillerum</i> i 2017 og 2018.</p>
Evaluerings	Udviklingen af <i>Spillerum</i> blev indledt i 2009 og har strakt sig over flere år, fra idé til udvikling, med empiriske afprøvninger og evalueringer, inden etableringen af det trykte materiale forelå. Det er beskrevet i følgende artikel sammen med den teoretiske baggrund: https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/udvikling-af-spillerum.pdf
Hvor finder man redskabet	https://vidensportal.dk/temaer/seksuelle-overgreb/indsatser/spillerum-undervisningsmateriale-til-forebyggelse-af-overgreb-pa-born-og-unge
Udgiver og år	Socialstyrelsen, 2011.
Sprog og oversættelse	<i>Spillerum</i> er udviklet og udgivet på dansk.

Børn og unge – Seksuelle overgreb og vold

1.8. Vold- og seksuelle overgreb mod børn med handicap – Håndbog om forebyggelse, opsporing og håndtering

Formål	At forebygge og opspore seksuelle overgreb mod børn med kognitive og/eller fysiske handicap.
Type redskab	Håndbog med tilknyttede informationsfilm.
Type vold	Vold og seksuelle overgreb mod børn.
Faggruppe	Fagpersoner, der arbejder med børn med kognitive og/eller fysiske handicap.
Målgruppe	Børn med kognitive og/eller fysiske handicap.
Beskrivelse	Håndbog der beskriver, hvordan pædagogiske tilbud kan arbejde med at forebygge, opspore og håndtere overgreb. Den beskriver tegn og reaktioner hos børn med handicap, som medarbejdere skal være opmærksomme på. Den rummer skabeloner og guidning til, hvordan institutioner kan udarbejde en politik for håndtering af mistanke om overgreb. I tilknytning til håndbogen er der 3 informationsfilm over følgende temaer: Forebyggelse af overgreb, opsporing af overgreb og fagpersoners rolle og ansvar.
Evaluerings	Der foreligger ikke oplysninger om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/vold-og-seksuelle-overgreb-mod-born-med-handicap
Udgiver og år	Socialstyrelsen, 2017.
Sprog og oversættelse	Håndbog og film er udgivet på dansk.

1.9. Den professionelle tvivl – Tegn og reaktioner på seksuelle overgreb mod børn og unge

Formål	Opsporing af og handling på seksuelle overgreb blandt børn og unge.
Type redskab	Fagligt vejledningsmateriale.
Type vold	Voldelige og seksuelle overgreb mod børn.
Faggruppe	Fagprofessionelle, der arbejder med børn og unge.
Målgruppe	Børn og unge udsat for seksuelle overgreb.
Beskrivelse	En tryksag med information om seksuelle overgreb mod børn og unge. Den indleder med en definition, og sætter fokus på udbredelse og særligt sårbare grupper som anbragte børn, børn med handicap og børn med grænseoverskridende adfærd. Herefter følger kapitler om børn og unges udvikling af seksualitet, opsporing af seksuelle overgreb, mulige tegn og reaktioner og tidlig opsporing af børn og unge med seksuelt grænseoverskridende adfærd. Et afsluttende kapitel handler om tværfagligt samarbejde, handlepligt og handlemuligheder med fokus på barnet og familien.
Evaluerings	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://viden.sl.dk/media/4741/den-professionelle-tvivl.pdf
Udgiver og år	SISO, Børn- og ungeenheden, Servicestyrelsen, 2010.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

1.10. Forebyg overgreb - Dagtilbud, skoler og anbringelse

Formål	Forebyggelse og tidlig opsporing af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge.
Type redskab	Handleguide med tilhørende værktøjer.
Type vold	Vold og seksuelle overgreb mod børn.
Faggruppe	For fagprofessionelle i dagtilbud, på skoler og anbringelsessteder.
Målgruppe	Børn og unge udsat for overgreb.
Beskrivelse	<p>En webbaseret handeguide, der skal hjælpe fagprofessionelle i deres arbejde med forebyggelse og tidlig opsporing af overgreb mod børn og unge. Guiden lægger op til, at arbejdspladser som dagtilbud, skoler og anbringelsessteder gennemfører en faglig proces med følgende 4 faser:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sæt fokus på forebyggelse 2. Udarbejd beredskab og politik 3. Anvend beredskab og politik 4. Følg op på og juster beredskab og politik <p>Der er tilknyttet redskaber, der omhandler udkast til beredskabsplan og politik for henholdsvis dagtilbud, skoler, anbringelsessteder og handicapområdet. Herudover er der et faktaark, refleksionsspørgsmål, dialogkort samt et udkast til anbringelse og implementeringsplan.</p> <p>Skærpet underretningspligt og straffelovens bestemmelser vedrørende vold og seksuelle overgreb.</p>
Evaluering	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://socialstyrelsen.dk/born/overgreb/materialer-og-redskaber/forebyg-overgreb-2013-dagtilbud-skoler-og-anbringelse
Udgiver og år	Socialstyrelsen, hjemmesiden er senest opdateret i 2017.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

1.11. Sager af alvorlig karakter

Formål	At forberede sagsbehandlere på, hvordan sager håndteres i Børnehuset, og ruste dem til at handle på sager af alvorlig karakter.
Type redskab	Handleguide til fagfolk i form af pjece.
Type vold	Vold og seksuelle overgreb mod børn og unge.
Faggruppe	Sagsbehandlere.
Målgruppe	Børn og unge udsat for seksuelle overgreb.
Beskrivelse	En pjece fra Børnehus Sjælland, der kort og klart beskriver den kommunale sagsbehandlers rolle i de sager af alvorlig karakter, der er i Børnehuset, med henblik på videoafhøring af barnet. Sagsbehandleren får at vide, hvordan man kan forberede sig bedst muligt på samarbejdet med Børnehuset og det videre forløb, hvis barnet under afhøring bekræfter mistanken om vold eller seksuelle overgreb. Handleguiden har særligt fokus på den kontakt, som den kommunale sagsbehandler bør have til barnet og forældrene omkring det videre forløb, herunder kontakt og samvær i de tilfælde, hvor forældrene er mistænkte for at udøve vold og/eller seksuelle overgreb mod deres barn, og efterforskningen pågår.
Evaluerings	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://www.boernehuse.dk/media/1176/sager_af_alvorlig_karakter.pdf
Udgiver og år	Børnehus Sjælland, 2015.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

1.12. Vi bekæmper alle former for vold og overgreb mod børn

Formål	At oplyse om og bekæmpe vold og seksuelle overgreb mod børn.
Type redskab	Webbaseret handleguide.
Type vold	Vold og seksuelle og digitale overgreb mod børn og børnepornografi.
Faggruppe	Voksne, der møder mistanke hos børn om vold og seksuelle overgreb.
Målgruppe	Børn udsat for vold, seksuelle og digitale overgreb.
Beskrivelse	Hjemmeside med beskrivelse af Red Barnets indsats i forhold til vold og overgreb mod børn herunder børnepornografi, vold i hjemmet, digitale og seksuelle overgreb. Man får præsenteret fakta om de enkelte voldsformer, konsekvenserne af volden og anbefalinger til, hvad man skal gøre, hvis man har en mistanke om, at overgreb finder sted.
Evaluering	Der er ikke oplysninger om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://redbarnet.dk/vores-arbejde/vold-og-overgreb/
Udgiver og år	Red Barnet, 2016.
Sprog og oversættelse	Hjemmesiden foreligger på dansk.

1.13. Seksuelle overgreb og fysisk/psykisk vold

Formål	Opsporing af og handling på seksuelle overgreb blandt anbragte børn og unge.
Type redskab	Inspirationskatalog til udarbejdelse af beredskab på anbringelsessteder.
Type vold	Det primære fokus er på seksuelle overgreb, men kataloget rummer også afsnit om fysisk og psykisk vold.
Faggruppe	Fagprofessionelle på anbringelsessteder.
Målgruppe	Anbragte børn og unge udsat for seksuelle overgreb.
Beskrivelse	<p>Inspirationskataloget er et katalog med inspiration til arbejdet med det skriftlige beredskab på døgninstitutionen, opholdsstedet og i plejefamilien. Det kan også bruges til faglige drøftelser på personalemøder, temadage og lignende, og det kan bruges som fagligt opslagsværk. Inspirationskataloget består af en række kapitler, som på hver sin måde bringer læserne omkring alle relevante dele af temaet seksuelle overgreb mod børn.</p> <p>Kataloget er bygget op med en læsevejledning, en række cases, vejledning til udarbejdelse af et beredskab – før, under og efter – samt dilemmaer, der kan opstå i forbindelse med håndteringen af børn, der har været udsat for seksuelle overgreb, tegn på vold og overgreb og relevant lovgivning.</p>
Evaluering	Der er ingen oplysninger om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/seksuelle-overgreb-og-fysisk-psykisk-vold
Udgiver og år	SISO og Socialstyrelsen, 2012.
Sprog og oversættelse	Kataloget foreligger på dansk.

Børn og unge – Social udsathed og vold

1.14. Kommunepakken – Forebyggelse af selvmordsadfærd hos børn og unge

Formål	Forbedre grundlaget for at give selvmordstruede unge under 18 år en hurtig og kvalificeret hjælp. Hensigten med vejledningen er også at inspirere kommunernes politikere og ledere til at indarbejde standarder og elementer for det selvmordsforebyggende arbejde for børn og unge i kommunernes børnepolitik, jf. Serviceloven § 4 stk. 2.
Type redskab	Vejledning.
Type vold	Psykisk og fysisk vold, herunder seksuelle overgreb nævnes som risikofaktorer for selvmord blandt børn og unge.
Faggruppe	Sagsbehandlere eller andet personale i den sociale sektor, som kan komme ud for at sidde over for et selvmordstruet barn eller ung.
Målgruppe	Selvmordstruede børn og unge.
Beskrivelse	<p>Statistikken viser, at flere unge piger og drenge mellem 15 og 19 år forsøger at tage deres eget liv. <i>Kommunepakken</i> videregiver flere konkrete anvisninger på forskellige modeller for selvmordsforebyggende indsætter i kommunerne. <i>Kommunepakken</i> udgør således et professionelt værktøj, som både kan tjene som inspiration til det forebyggende arbejde og som et opslagsværk i situationer, hvor personale i den sociale sektor har brug for at iværksætte en indsats over for selvmordstruede børn og unge. Psykisk og fysisk vold, herunder seksuelle overgreb nævnes som risikofaktorer.</p> <p><i>Kommunepakken</i> er forfattet af psykolog Kim Juul Larsen og socialrådgiver Bjørn Clausen i samarbejde med en kreds af fagpersoner, der i regi af Center for Selvmordsforskning og Socialministeriet har arbejdet med modelprojekter vedrørende selvmordsforebyggelse for børn og unge.</p>
Evaluering	Der foreligger ikke oplysning om evaluering af vejledningen.
Hvor finder man redskabet	http://selvmordsforskning.dk/publikationer/boeger/kommunepakken-forebyggelse-af-selvmondsadfaerd-hos-boern-og-unge/ ISBN: 87-90291-39-5
Udgiver og år	Center for Selvmordsforskning og Socialministeriet, 2006.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

1.15. Sådan spotter du omsorgssvigt

Formål	At sikre, at omsorgssvigtede børn bliver opsporet.
Type redskab	Handleguide.
Type vold	Omsorgssvigt, herunder vold.
Faggruppe	Voksne, der har bekymring eller viden om omsorgssvigtede børn.
Målgruppe	Omsorgssvigtede børn herunder voldsudsatte børn.
Beskrivelse	<p>Hjemmeside, der primært er henvendt til almenbefolkningen, men som også kan bruges af fagprofessionelle.</p> <p>Der er på forsiden fokus på fysiske og psykiske tegn på omsorgssvigt. Herfra kan man klikke sig videre til viden om konsekvenserne af vold, viden om Børns Vilkår's arbejde for at begrænse omsorgssvigt, information henvendt til børn samt information om, hvordan man som pårørende eller som fagprofessionel underretter om vold og omsorgssvigt.</p>
Evaluerings	Der foreligger ikke information om evaluering af hjemmesiden.
Hvor finder man redskabet	https://bornsvilkar.dk/fokus/svigt/vold/sadan-spotter-du-omsorgssvigt
Udgiver og år	Børns Vilkår. Der foreligger ikke information om, hvornår hjemmesiden er oprettet.
Sprog og oversættelse	Hjemmesiden foreligger på dansk.

1.16. Dialog om tidlig indsats

Formål	Handlingsanvisning i forhold til de bestemmelser i serviceloven, der har særlig betydning for den tidlige indsats: Mulighed for at udveksle oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde, fagpersoners skærpede underretningspligt og tilbagemelding til fagpersoner.
Type redskab	Vejledning.
Type vold	Mistrivsel herunder vold og seksuelle overgreb.
Faggruppe	Kommunale fagpersoner, der er ansat i daginstitutioner, skoler, den kommunale sundhedstjeneste, socialforvaltninger mv.
Målgruppe	Børn og unge under 18 år.
Beskrivelse	<p>Med Barnets Reform, der trådte i kraft den 1. januar 2011, blev det muligt for socialforvaltning, skole, sundhedsplejerske og dagtilbud at udveksle oplysninger om et barn i deres samarbejde om at forebygge og afhjælpe udsathed (SSD-modellen).</p> <p>Underretningspligten blev desuden præciseret, så det er tydeligt, hvornår der skal underrettes. Pjecen beskriver grundlaget for SSD-modellen, den skærpede underretningspligt og fagpersoners tavshedspligt. På grundlag af en række eksempler bliver det belyst, hvordan disse regler kan anvendes i praksis.</p> <p>Pjecen beskriver følgende bestemmelser i serviceloven omhandlende tidlig indsats: Mulighed for at udveksle oplysninger i det tværfaglige SSD-samarbejde (§ 49 a), fagpersoners skærpede underretningspligt og tilbagemelding til fagpersoner, der har underrettet (§ 153 og § 155 b).</p>
Evaluering	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://socialstyrelsen.dk/udgivelser/dialog-om-tidlig-indsats
Udgiver og år	Socialstyrelsen i samarbejde med KL's Kontor for Jura og EU og COK (Center for Offentlig Kompetenceudvikling). Seneste opdaterede udgave udgivet i webversion 2015. Pjecen blev første gang udgivet i 2011 i forbindelse med Barnets Reform.
Sprog og oversættelse	Kun udgivet på dansk.

Børn og unge – Vold mod børn

1.17. Dialogkort om vold mod børn

Formål	Skabe opmærksomhed og dialog om temaet vold mod børn og unge.
Type redskab	Dialogredskab til opsporing.
Type vold	Vold mod børn og unge.
Faggruppe	Fagprofessionelle på anbringelsessteder, daginstitutioner, skoler, specialskoler/-børnehaver og myndighedsområdet.
Målgruppe	Børn og unge udsat for vold.
Beskrivelse	SISO's dialogkort kan fx bruges på personalemøder, temadage og lign. Der er dialogkort til anbringelsessteder, daginstitutioner, skoler og myndighedsområdet.
Evaluering	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/siso-udgivelser/dialogkort_skole-vold.pdf
Udgiver og år	SISO - Videnscenteret for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn. Første udgave er fra 2013.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

1.18. Frivilligt arbejde med traumatiserede flygtninge – En håndbog

Formål	At give en introduktion til den sorg, stress og de traumer, som mange flygtninge oplever – samt at videreformidle en del af de erfaringer, som er indsamlet af Røde Kors.
Type redskab	Håndbog.
Type vold	Krigstraumer og PTSD, herunder sekundær traumatisering af børn i flygtningefamilier, hvor børn indirekte bliver udsat for traumer via forældrene, f.eks. gennem forældrenes beretninger eller ved at leve sammen med forældre med PTSD.
Faggruppe	Frivillige i Røde Kors, der arbejder med flygtninge.
Målgruppe	Flygtninge udsat for sorg, stress eller traumer under krig, tortur eller flugt. I relation til vold i nære relationer er det særligt sekundær traumatisering af børn i flygtningefamilier, der er et opmærksomhedsfelt.
Beskrivelse	Håndbogen er udarbejdet i sammenhæng med Røde Kors' e-kursus om frivillige indsatser for traumatiserede flygtninge. I e-kurset kan håndbogen også downloades i en digital version. Gennem tekst, interviews og eksempler fortæller e-kurset og håndbogen om traumatisering, flygtninge, og hvad arbejdet med traumatiserede flygtninge og den frivillige rolle indebærer i praksis. Materialet henvender sig både til nuværende og kommende frivillige. Både håndbogen og e-kurset kan bruges til opslag eller læses i sin helhed. Udviklingen af materialerne er støttet af Det Obelske Familiefond.
Evaluerings	Der foreligger ikke oplysninger om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://www.rodekors.dk/media/3068942/Haandbog-traumatiserede-flygtninge.pdf
Udgiver og år	Røde Kors, 2016.
Sprog og oversættelse	Håndbogen foreligger på dansk.

1.19. Vejledning om sundhedspersoners underretningspligt over for kommunen

Formål	At henlede opmærksomheden på de gældende regler om underretningspligten, og betydningen af at underrette.
Type redskab	Vejledning.
Type vold	Vold mod børn, fysisk vold, psykisk vold, seksuelle overgreb, social udsathed.
Faggruppe	Alment praktiserende læger og sundhedspersoner på sygehuse, herunder på børneafdelinger og skadestuer.
Målgruppe	Børn.
Beskrivelse	<p>Hvis man som sundhedsperson er i tæt kontakt med børn og unge under 18 år, har man skærpet underretningspligt i forhold til en eventuel bekymring for et barn eller en ung.</p> <p>Der bør på sygehuse, herunder særskilt på børneafdelinger og skadestuer, foreligge instruks om, hvem der er ansvarlig for, at der sker underretning til kommunen, og hvilke procedurer der skal følges i de tilfælde, hvor det vurderes, at der er behov for underretning til kommunen. Instruksen bør ligeledes indeholde en beskrivelse af de situationer, hvor der skal ske underretning til kommunen, f.eks. hvor et barn eller en ung har været udsat for vold eller lignende meget alvorlige forhold, eller hvor der kan være mistanke om andre former for omsorgssvigt, hvor der formodes at være behov for særlig støtte. Den læge, der er ansvarlig for afdelingen, skal sikre, at der udarbejdes de nødvendige instrukser og endvidere sikre, at personalet har kendskab til disse instrukser.</p>
Evaluering	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=10294
Udgiver og år	Sundheds- og Ældreministeriet, 2006.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

Børn – Seksuelle overgreb, vold mod børn, social udsathed

1.20. Vejledning om forebyggende sundhedsydelse til børn og unge

Formål	Denne vejledning anlægger et familieorienteret perspektiv på de forebyggende sundhedsydelse til børn og unge. Den henviser til Barnets Reform, der tydeliggør denne pligt og understreger vigtigheden af, at fagpersoner er særligt opmærksomme på deres underretningspligt i tilfælde af vold og overgreb.
Type redskab	Vejledning.
Type vold	Social udsathed og vold, seksuelle overgreb.
Faggruppe	Kommunalbestyrelsen og almen praksis, så de bedst muligt kan tilrettelægge sundhedsydelse og den sundhedsfaglige indsats.
Målgruppe	Børn.
Beskrivelse	<p>Kommunerne har siden 1. januar 2007 haft ansvaret for at skabe rammer for en sund levevis for alle kommunens borgere. Ifølge loven har personer, som får kendskab til eller har grund til at antage, at børn eller unge har været udsat for vold eller andre overgreb, pligt til at underrette de kommunale myndigheder om dette. Der er således pligt til at reagere, hvis forældrenes adfærd eller samspil med barnet giver anledning til bekymring – uanset om barnet viser tydelige signaler på mistroisvel. Der er i vejledningen lagt vægt på det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde for at understøtte den samlede lokale indsats omkring børn og unge og deres familier. Et væsentligt værktøj i denne sammenhæng er de lokale sundhedsaftaler.</p> <p>Vejledningen beskriver, hvilke opgaver der med fordel kan inddrages i en sundhedsaftale med henblik på at sikre en sammenhængende, systematisk og koordineret forebyggelsesindsats over for børn og unge. Den kommunale sundhedstjeneste skal i henhold til bekendtgørelsen §§ 12-14 have udarbejdet retningslinjer for, hvordan sundhedsplejersken, lægen eller andre personer tilknyttet sundhedstjenesten bør/skal handle i en konkret situation, hvor der er mistanke om omsorgssvigt, herunder have beskrevet samarbejdet med de sociale myndigheder, almen praksis og et socialpædiatrisk team i regionen</p>
Evaluering	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://www.sst.dk/da/udgivelser/2011/-/media/6770049FEA8442DA-8409E5127ABCAD24.ashx
Udgiver og år	Sundhedsstyrelsen, 2011.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

1.21. Tag signalerne alvorligt

Formål	I pjecen sættes der fokus på, hvilke udfordringer, barrierer og muligheder, der kan gøre sig gældende, når man som fagperson vil hjælpe et barn, som muligvis er udsat for omsorgssvigt eller overgreb.
Type redskab	Vejledning.
Type vold	Seksuelle overgreb, vold mod børn, social udsathed.
Faggruppe	Lærer, pædagog/pædagogmedhjælper, dagplejer, leder af børneinstitution, skoleleder, praktiserende læge, sundhedsplejerske, jordemoder, psykolog, ansat i PPR eller som SSP-medarbejder ved politiet – alle, som har skærpet underretningspligt.
Målgruppe	Børn under 18 år.
Beskrivelse	Pjecen beskriver fagpersoners særlige ansvar for at reagere på bekymrende symptomer eller adfærd, der kan være tegn på omsorgssvigt eller overgreb. Vigtigheden af at reagere i tide, samt at underretningspligten går forud for tavshedspligten, understreges, da hensynet til barnet altid skal komme i første i række. Endelig er der fokus på, hvordan man underretter til henholdsvis kommunen og til Ankestyrelsen.
Evaluerings	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://ast.dk/publikationer/tag-signalerne-alvorligt
Udgiver og år	Ankestyrelsen, 2009.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

Unge – Partnervold, psykisk vold, fysisk vold

1.22. For vild med dig

Formål	At bidrage til at forebygge vold i unges kæresteforhold ved blandt andet at skabe større opmærksomhed og bryde det tabu, der er i dag.
Type redskab	Undervisningsmateriale og selvhjælpsværktøj.
Type vold	Kærestevold herunder fysisk vold, psykisk vold, digital vold, seksuel vold og materiel vold.
Faggruppe	Skolelærere og unge. Materialet er primært målrettet elever i 10. klasse og efterskoler, men kan også anvendes i forhold til andre elevgrupper, eksempelvis på produktionsskoler og i udskolingen.
Målgruppe	Unge, der oplever kærestevold eller har en ven/veninde, der oplever vold i kæresteforhold.
Beskrivelse	<p>Hjemmeside med råd og vejledning til unge om kærestevold inkl. video'er, podcasts, og test, om man er en god kæreste samt kampagneplakat. Herudover et undervisningsmateriale henvendt til skoler, hvor omdrejningspunktet er en kreativ konkurrence. Undervisningsmaterialet består af en lærervejledning, introfilm og øvelsesinstruktioner. Øvelsesinstruktioner er henvendt til læreren og beskriver, hvordan øvelserne forberedes og udføres. Elevmaterialet indeholder øvelser og kopiark til eleverne.</p> <p>Materialet består af 6 forskellige temaer, som kan bruges samlet eller enkeltvis. Hvert tema strækker sig over 3-6 lektioner. Som introduktion til hvert tema er der en film på ca. 4 minutter. Materialet har fokus på at klæde unge på til at blive bedre til at kommunikere om og udtrykke grænser. Derudover er der råd til, hvor man kan henvende sig, hvis det først er gået galt.</p>
Evaluering	Der foreligger ikke en evaluering.
Hvor finder man redskabet	http://www.forvildmeddig.dk/
Udgiver og år	Det Kriminalpræventive Råd, 2015.
Sprog og oversættelse	Foreligger kun på dansk.

Børn og unge – Social kontrol

1.23. Den gode samtale

Formål	Æresrelaterede konflikter er et særligt felt, der kræver særlige tilgange. Formålet er at formidle anbefalede tilgange til relevante faggrupper.
Type redskab	Handleguide til fagfolk.
Type vold	Æresrelateret vold og social kontrol.
Faggruppe	Socialrådgivere, sagsbehandlere, læger og andet sundhedspersonale, politi, lærere, pædagoger og studievejledere
Målgruppe	Unge udsat for æresrelateret vold og social kontrol.
Beskrivelse	<p>Æresrelaterede konflikter er et særligt felt, der kræver særlige tilgange. Guiden er en virtuel værktøjskasse til fagfolk som rummer både teoretisk og praktisk viden indsamlet på baggrund af Etnisk Ungs mangeårige erfaring med æresrelaterede problemer.</p> <p>Der er en målrettet indgang for hver af de følgende 4 faggrupper:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Socialrådgivere og sagsbehandlere 2. Læger og andre sundhedsmedarbejdere 3. Politi 4. Lærere, pædagoger og studievejledere <p>Til hver faggruppe er der information om, hvilke særlige forhold og faresignaler, de skal være opmærksomme på, hvordan de kan vurdere trusselsniveauet, hvilken type familie, der er tale om, hvilken betydning og rolle de enkelte familiemedlemmer og andre personer i miljøet har, samt hvad der er af handlemuligheder. Guiden linker videre til følgende konkrete værktøjer på hjemmesiden: <i>Samtaleteknik</i>, <i>Kulturforståelse</i>, <i>Kulturagrammet</i>, <i>Fokuscirklen</i>, <i>Netværkskort</i> og <i>Bekymringsbarometret</i>. Der er også henvisning til et afsnit med typiske spørgsmål og svar og muligheden for at ringe til rådgivningen hos Etnisk Ung.</p>
Evaluerings	Det er ikke oplyst, om guiden er evalueret.
Hvor finder man redskabet	http://www.etniskung.dk/Den-gode-samtale/
Udgiver og år	Etnisk Ung, udgivelsesår er ikke oplyst.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

Familien – Partnervold

1.24. Værktøjskasse

Formål	At kvalificere fagfolk til at opspore og handle på vold i familien.
Type redskab	Handleguide.
Type vold	Vold i nære relationer, herunder psykisk vold.
Faggruppe	Fagpersoner, der arbejder med voldsudsatte familier.
Målgruppe	Voldsudsatte familier.
Beskrivelse	<p>Konkrete værktøjer til fagpersoner, der møder voldsudsatte børn og voksne som led i deres arbejde.</p> <p>Der er oversigtsark med:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tegn og signaler, man skal holde øje med, hvis man har mistanke om, at et barn eller en voksen er udsat for vold. • Tilbud til voldsudsatte børn, unge, mænd og kvinder. • Relevant lovgivning. • Gode råd til samtaler med en voldsudsat. <p>De enkelte ark bliver jævnligt opdateret. Herudover er der beskrivelse af forhold vedrørende sikkerhedsforhold for voldsudsatte voksne og børn herunder politiets rolle i forhold til at skabe sikre forhold for den voldsudsatte på arbejdspladsen og råd til, hvordan man som voldsudsat kan pakke en såkaldt "sikkerhedstaske", der kan hjælpe den voldsudsatte med at skabe bedre sikkerhedsmæssige forhold for hende/ham selv.</p>
Evaluering	Der er ikke oplysninger om, at siden er evalueret.
Hvor finder man redskabet	https://socialstyrelsen.dk/voksne/vold-i-naere-relationer/vaerktøjskasse
Udgiver og år	Socialstyrelsen, 2015, senest opdateret januar 2018.
Sprog og oversættelse	Foreligger på dansk.

Familie/gravide – Social udsathed og vold

1.25. Anbefalinger for svangreomsorgen

Formål	Anbefalingerne henvender sig bredt til sundhedspersonalet i og uden for sygehuset i forbindelse med graviditet og fødsel. De beskriver spektret fra lovbundne krav til rådgivning om hensigtsmæssige tiltag blandt andet i forbindelse med vold i familien.
Type redskab	Anbefaling.
Type vold	Social udsathed og vold.
Faggruppe	Alment praktiserende læger, jordemødre, obstetrikere, personale på barselsafdelinger og sundhedsplejersker.
Målgruppe	Familie/gravide.
Beskrivelse	<p>Vold i familien beskrives som et selvstændigt underafsnit til afsnit om sociale problemstillinger. Det fremhæves, at prævalensen på vold mod gravide i internationale undersøgelser anslås til 4-8 %, mens præcise danske tal savnes. Det konstateres, at vold ofte forekommer i familier med rusmiddelproblemer. I svangreomsorgen er det derfor væsentligt, at sundhedspersonalet er i stand til at spørge kvalificeret ind til, om der er vold i familien og i så fald afdække, om der er problemer med alkohol, stoffer og/eller medicin.</p> <p>Voldsramte kvinder er i øget risiko for depression, og barnet vil være i risiko for at blive ramt af volden. Dertil kommer, at dødeligheden hos nyfødte er hyppigere forekommende blandt børn født af voldsramte kvinder end blandt børn født af kvinder, der ikke er udsat for vold. Dødeligheden blandt mødre, der er udsat for vold, er desuden 3 gange højere end blandt kvinder, der ikke er udsat for vold. I fraværet af et valideret spørgeskema på dansk, der kan opspore disse forhold, anbefales en systematisk samtale om psykosociale forhold, hvor spørgsmål om vold indgår på en måde, så kvinden bliver ansporet til at fortælle om problemet.</p>
Evaluerings	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://www.sst.dk/da/udgivelser/2015/-/media/C18BD-8F183104A8384F80B73B155826D.ashx
Udgiver og år	Sundhedsstyrelsen, 2013.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

1.26. Omsorg for gravide og småbørnsforældre med rusmiddelproblemer. Familieambulatoriets interventionsmodel

Formål	De 5 regionale familieambulatoriers interventionsmodel supplerer den kommunale indsats ved at yde en tidlig, koordineret og helhedsorienteret indsats til forebyggelse og behandling af rusmiddelskader i fosterlivet og hos børn.
Type redskab	Metodebeskrivelse.
Type vold	Socialudsathed og vold.
Faggruppe	Fagpersoner i sundhedsvæsenet og i det sociale system, som arbejder med gravide, børn, børnefamilier, alkohol- og andre rusmiddelproblemer, psykiatri, pædagogik m.m.
Målgruppe	Familie/gravide.
Beskrivelse	Interventionsmodellen er en tværfaglig og tværsektoriel arbejdsmodel målrettet gravide med rusmiddelproblemer og deres børn med henblik på at forebygge både medfødte skader og sygdomme samt opvækstbetingede udviklingsproblemer og omsorgssvigt. Interventionsmodellen er ikke blot udviklet til den rusmiddelbelastede målgruppe, men også til brug for andre grupper af gravide med alvorlig psykosocial belastning og deres børn i alderen 0-7 år (psykisk syge gravide, de meget unge gravide, voldsramte, psykisk udviklingshæmmede m.fl.).
Evaluering	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://www.sst.dk/da/udgivelser/2005/-/media/16909695B392490D-84179D58EC2230EC.ashx
Udgiver og år	Sundhedsstyrelsen, 2005.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

Familie/gravide – Partnervold, seksuelle overgreb

1.27. Oplysningskema til gravide

Formål	Hensigten er at arbejde mere systematisk ved den første jordemoder-samtale i forhold til at afdække og adressere problemstillinger som dårlig trivsel, vold og overgreb med henblik på at kunne give de gravide differentierede tilbud.
Type redskab	Screeningsværktøj.
Type vold	Partnervold, seksuelle overgreb.
Faggruppe	Jordemødre.
Målgruppe	Familie/gravide.
Beskrivelse	Der er tale om et bredt afdækkende spørgeskema, der rummer 3 spørgs-mål om vold. Skemaet er blevet implementeret som et forsøg med opstart i november 2017. Formålet er at udvikle grundlaget for visitation til målrettede og differentierede tilbud til gravide. Spørgeskemaet skal blandt andet indhente erfaring med, hvordan man kan spørge ind til vold i hjemmet. Der er udviklet arbejdsgange i forhold til at håndtere/tage hånd om den gravide på baggrund af vedkommendes svarprofil herunder voldsproblematikken.
Evaluerig	Initiativet er først blevet implementeret i november 2017. Det er derfor endnu ikke evalueret.
Hvor finder man redskabet	For adgang til oplysningskemaet henvises til Odense Universitetshospital.
Udgiver og år	Odense Universitetshospital, 2017.
Sprog og oversættelse	Spørgeskemaet foreligger kun på dansk.

1.28. Skema til gravide

Formål	At screene gravide for udsathed, herunder partnervold som fysisk vold, psykisk vold, seksuelle overgreb og misbrug på grundlag af KRAM (faktorerne Kost, Rygning, Alkohol og Motion) med henblik på opsporing af partnervold og seksuelle overgreb.
Type redskab	Opsporing.
Type vold	Partnervold som fysisk og psykisk vold og seksuelle overgreb.
Faggruppe	Jordemødre.
Målgruppe	Familie/gravide.
Beskrivelse	Spørgeskemaet udfyldes af den gravide inden den første jordemoder-samtale. I skemaet anvender man bevidst ordet "overgreb" i stedet for vold i de afdækkende spørgsmål, da kvinder bedre kan relatere sig til det. Skemaet indeholder 25 spørgsmål, hvoraf de 3 spørger ind til, om den gravide har oplevet, at hendes grænse er blevet overskredet – psykisk, fysiske eller seksuelt. Der bliver spurgt ind til det igen under selve samtalen – dette i særlig grad, hvis den gravide har svaret nej og virker særlig sårbar.
Evaluering	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	https://www.regionsjaelland.dk/sundhed/geo/slagelsesygehus/Afdelinger/gravid/graviditet/Documents/Spørgsmål%20om%20levevis%20til%20de%20gravide.pdf
Udgiver og år	Næstved Sygehus, 2015.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

Gravide og spædbørn – Partnervold, seksuelle overgreb

1.29. Livstilsvejledning

Formål	Hensigten er systematisk at afdække vold og overgreb ved første jordemodersamtale, da det kan have betydning for graviditet og fødsel.
Type redskab	Screeningsværktøj.
Type vold	Partnervold, seksuelle overgreb.
Faggruppe	Jordemødre.
Målgruppe	Gravide og spædbørn.
Beskrivelse	Når den gravide deltager i sin første samtale med jordemoderen, stiller jordemoderen en række spørgsmål, som blandt andet skal afdække nutidige eller tidligere overgreb. Spørgsmålene er altid de samme og stilles systematisk til alle gravide. Spørgsmålene stammer fra en tidligere pjece om vold, som nu er blevet elektronisk samt indarbejdet i den første jordemodersamtale.
Evaluering	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	For adgang til værktøjet henvises til Kolding Sygehus.
Udgiver og år	Kolding Sygehus.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

Voksne – Partnervold

1.30. Partnervold – Om arbejdspladsens forebyggelse og håndtering

Formål	At opspore voldsudsatte.
Type redskab	Handleguide.
Type vold	Vold i nære relationer, herunder psykisk vold.
Faggruppe	Arbejdspladser, tillidsrepræsentanter.
Målgruppe	Voldsudsatte i arbejde.
Beskrivelse	<p>FIU-ligestilling (Et partnerskab af 4 fagforbund under Landsorganisationen i Danmark, LO) har deltaget i flere projekter, hvis formål har været at udvikle en indsats på arbejdspladsen, der kan forebygge vold i hjemmet. Det har blandt andet resulteret i denne guide til tillidsvalgte på arbejdspladsen, der handler om, hvordan man kan være opmærksom og handle, hvis der er medarbejdere, som udsættes for vold i hjemmet. Der er tale om en håndbog på 85 sider, som i de indledende kapitler giver indsigt i omfanget af partnervold i Danmark og konsekvenserne for den enkelte, arbejdspladsen og samfundet som helhed. Dernæst følger en trinvis-beskrivelse af, hvad arbejdspladsen kan gøre, hvordan ledelsen kan inddrages og hvordan man møder den voldsudsatte. Forslaget lyder blandt andet på, at arbejdspladsen udarbejder retningslinjer og procedurer for håndtering af partnervold, og at der sættes ind med forebyggelse. Håndbogen rummer flere figurer og diagrammer, der kan anvendes til formidling af viden om partnervold.</p>
Evaluerings	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	<p>http://docplayer.dk/4088391-Partnervold-om-arbejdspladsens-forebyggelse-og-haandtering-af-chris-poole.html ISBN-nr: 978-87-91171-36-9</p>
Udgiver og år	FIU Ligestilling med Chris Poole som hovedforfatter, 2012.
Sprog og oversættelse	Er udgivet på dansk.

Voksne – Stalking

1.31. Når der er tale om stalking – En håndbog for fagpersoner

Formål	At medvirke til øget viden blandt fagfolk om stalking.
Type redskab	Håndbog.
Type vold	Stalking.
Faggruppe	Fagpersoner f.eks. i kommunerne, statsforvaltningen og hos politiet, der møder stalkingrelaterede sager i deres arbejde.
Målgruppe	Stalkingudsatte.
Beskrivelse	<p>I håndbogen findes blandt andet viden om, hvad stalking er, hvordan man genkender stalking, samt hvordan man som fagperson bedst kan råde og vejlede stalkingudsatte. Bogens kapitler omhandler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad er stalking • At være stalkingudsat • Hvem er stalkeren • Børn i stalkingsager • Lovgivning, sanktioner og politiets arbejde • Værd at vide – råd og vejledning af stalkingudsatte <p>Håndbogen blev udgivet i 2016 med støtte fra Rådet for Offerfonden som en del af en landsdækkende kampagne, der satte fokus på tidlig intervention i stalkingsager med konference, fagseminarer og en kommunikationskampagne rettet mod offentligheden. Bogen er gratis og kan bestilles på Dansk Stalking Centers hjemmeside.</p>
Evaluering	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	http://www.danskstalkingcenter.dk/haandbog-om-stalking/
Udgiver og år	Dansk Stalking Center, 2016.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

Bilag 2

Vurderings- redskaber

Børn og unge – Seksuelle overgreb og vold mod børn

2.1. Børnehusene - Opstartsskema

Formål	At oplyse om baggrund for en sag, inden den behandles i et Børnehus.
Type redskab	Spørgeskema.
Type vold	Seksuelle overgreb og vold mod børn.
Faggruppe	Medarbejdere i Børnehusene.
Målgruppe	Børn og unge udsat for seksuelle overgreb.
Beskrivelse	<p>Der er tale om et fælles standardspørgeskema, der ligger til download på Børnehusenes hjemmeside, som man kan hente og udfylde med logoet for det konkrete Børnehus. Hensigten er at samle alle relevante oplysninger og sagsakter som grundlag for, at Børnehuset kan sætte sig ind i og handle på sagen.</p> <p>Det er på baggrund af det udfyldte opstartsskema, at det vurderes, hvorvidt man kan behandle den pågældende sag. Der skal udfyldes kontaktoplysninger på handlekommunen, barnet, forældre og søskende. Det skal oplyses, om der foreligger underretninger, om der er tale om en ny eller fortsat § 50-undersøgelse, om politi og eller sundhedsvæsen er inddraget, og om der er iværksat foranstaltninger. Der er et åbent tekstfelt til beskrivelse af, hvilke hændelser der har ført til beslutningen om, at sagen skal behandles i Børnehuset. Relevante dokumenter skal vedlægges.</p>
Evaluerings	Der er ingen oplysninger om evaluering af skemaet.
Hvor finder man redskabet	https://www.boernehuse.dk/om-boernehusene/for-myndigheder/
Udgiver og år	De Danske Børnehuse, 2015.
Sprog og oversættelse	Skemaet foreligger på dansk.

2.2. Kvalitetsstandarter for Børnehusene i Danmark

Formål	At beskrive vejledende retningslinjer for den højt specialiserede tværfaglighed i sager om overgreb mod børn og unge, der skal kendetegne Børnehusene på landsplan.
Type redskab	Fagligt arbejdsredskab.
Type vold	Seksuelle overgreb og vold mod børn.
Faggruppe	Børnehusene og deres samarbejdspartnere.
Målgruppe	Børn og unge i alderen 0-17 år, som har været udsat for seksuelle overgreb og/eller vold, eller hvor der er mistanke herom.
Beskrivelse	<p>Børnehusene er en koordineret, tværsektoriel og tværfaglig samarbejdsmodel, hvor samarbejdet i sager om overgreb mod børn og unge sker i et børnevenligt miljø med barnet/den unge i centrum.</p> <p>Kvalitetsstandarterne er et fælles fagligt arbejdsredskab for Børnehusene og deres samarbejdspartnere. De skal understøtte Børnehusene i at opretholde - og løbende udvikle - en specialiseret faglighed af høj kvalitet. Kvalitetsstandarterne baserer sig på de lovmæssige krav til Børnehusene.</p>
Evaluering	Der foreligger ikke oplysninger om evaluering, men kvalitetsstandarterne blev i 2015 udgivet i anden version.
Hvor finder man redskabet	https://socialstyrelsen.dk/filer/born/overgreb/05527_sos_bornehuse_kvalitetsstandarder_merete.pdf
Udgiver og år	Socialstyrelsen, 2015.
Sprog og oversættelse	Foreligger på dansk.

Unge – Social kontrol

2.3. PATRIARK

Formål	Værktøjet hjælper politiet til at lave en systematisk og grundig kortlægning af både hændelsesforløbet, gerningsmandens risikofaktorer og offerets sårbarhedsfaktorer – dvs. en grundig kortlægning af de risikofaktorer, som forskningen peger på kan øge sandsynligheden for æresrelateret vold, herunder alvorlig og dødelig vold.
Type redskab	Risikovurdering.
Type vold	Social kontrol.
Faggruppe	Brugere skal gennemgå et certificeringskursus. Særligt politifolk.
Målgruppe	Unge.
Beskrivelse	<p>Ved anvendelse af risikovurderingsværktøjet skaber politiet det bedst mulige fundament for, at de nødvendige beskyttelsesforanstaltninger kan iværksættes over for offeret, og at den rette forebyggende intervention kan iværksættes over for gerningspersonen. Politiet kan tidligt i forløbet identificere sager med høj risiko og medvirke til at forebygge, at offeret lider yderligere personlig overlast.</p> <p>Risikovurderingsværktøjerne erstatter ikke den politifaglige ekspertise eller de metoder, som allerede er i brug i politikredsene, men udgør et supplement til, at politiet får et bedre grundlag for at indsamle og vurdere væsentlige oplysninger i sagen og dermed planlægge den bedst mulige strategi for risikohåndteringen.</p>
Evaluering	Valideret. Evalueringen af risikovurderingsværktøjerne er bestilt af Ligestillingsafdelingen i Udenrigsministeriet som led i en større evaluering af de forskellige tiltag i den nationale handlingsplan.
Hvor finder man redskabet	Henvendelse til Rigspolitiet.
Udgiver og år	Kropp, Hart, Webster & Ewans, 1994, 1995, 1998.
Sprog og oversættelse	Oversat fra svensk til dansk i 2013.

Børn og unge – Social kontrol

2.4. Fokuscirklen

Formål	At skabe overblik over den unges samlede situation, ressourcer og vanskeligheder på grundlag af en struktureret tilgang. Fokuscirklen skaber grundlag for at vurdere behovet for en social indsats og grundlag for vejledning af den unge.
Type redskab	Metode/værktøj til afklaring af ressourcer og vanskeligheder.
Type vold	Social kontrol.
Faggruppe	Fagprofessionelle, der skal vejlede unge udsat for social kontrol.
Målgruppe	Unge.
Beskrivelse	<p>Fokuscirklen er en model, man kan anvende til at danne sig et overblik over den unges samlede situation. Den anvendes blandt andet af Etnisk Ung. Modellen kan betragtes som en huskeliste over relevante aspekter, der samlet kan afdække personens egne ressourcer og vanskeligheder samt de relationer og miljøer, personen færdes i. Man kan med <i>Fokuscirklen</i> systematisere de iagttagelser og den viden, man som fagperson har til rådighed. Man kan opstille processen i 3 faser:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Indsamling af viden – heriblandt, hvilke aspekter der er uafklarede. 2) Opsummering af den indsamlede viden. 3) Beslutning af fokus- eller udviklingspunkter. <p>Etnisk Ung anvender et diagram til <i>Fokuscirklen</i>, der kan printes fra deres hjemmeside. Psykolog Inge Loua har udviklet en spørgeguide til <i>Fokuscirklen</i>, der findes som bilag til bogen <i>Når Aicha løber hjemmefra – Baggrund og metoder i psykosocialt arbejde med etniske minoritetspiger</i>.</p>
Evaluering	Der foreligger ikke oplysninger om evaluering.
Hvor finder man redskabet	http://www.etniskung.dk/Den-gode-samtale/Kulturforstaaelse/Fokuscirklen/ , http://hansreitzel.dk/Psykologi/N%C3%A5r-Aicha-l%C3%B8ber-hjemmefra/-/media/8CCD8BB-F83A84FCF9F6404698ECB86B1.ashx
Udgiver og år	Fokuscirklen præsenteres af Inge Loua i bogen <i>Når Aicha løber hjemmefra – Baggrund og metoder i psykosocialt arbejde med etniske minoritetspiger</i> , Hans Reitzels Forlag, 2012.
Sprog og oversættelse	Foreligger i dansk udgave.

2.5. Kulturagrammet

Formål	Afdække omstændigheder for unge udsat for social kontrol.
Type redskab	Spørgeguide.
Type vold	Social kontrol.
Faggruppe	Sagsbehandlere, lærere og pædagoger, der arbejder med unge af anden etnisk baggrund.
Målgruppe	Unge udsat for social kontrol.
Beskrivelse	<p><i>Kulturgrammet</i> er en model, der kan give et mere nuanceret billede af en person med minoritetsbaggrund og dennes baggrund. Modellen anvendes blandt andet af Etnisk Ung i deres rådgivning af unge udsat for social kontrol. Den kan bruges som en slags spørgeguide, der kan forhindre, at man drager forhastede konklusioner baseret på fordomme. Især i komplekse familiesager er modellen anvendelig, fordi den kan åbne op for nye ideer til konkrete handlemuligheder i takt med, at der bliver opbygget en dybere og mere nuanceret forståelse af den unge.</p> <p>Modellen præsenteres grafisk som en cirkel, hvor man skal omkring følgende emner:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Længde af ophold i Danmark og alder ved migration • Årsag/grundlag for ophold • Bruddet med hjemlandet • Familierelationer • Socialt netværk • Modersmål/talt sprog • Familieværdier • Værdier omkring uddannelse og arbejde • Sundhedsopfattelse • Kriseudløsende begivenheder • Religion og dens betydning i hverdagen • Livsplaner <p>Den unges livsplaner kan orientere sig mod hjemlandet, mod det danske samfund eller mod at tage det bedste fra begge verdener. Der kan være stor forskel på, hvilke planer forældrene har for den unge, og hvad den unge selv gerne vil.</p>
Evaluerings	Der foreligger ikke oplysning om evaluering.
Hvor finder man redskabet	http://www.etniskung.dk/Den-gode-samtale/Kulturforstaaelse/Kultura-grammet/ ISBN13:9788741251912
Udgiver og år	<i>Kulturagrammet</i> præsenteres i bogen <i>Etniske minoritetsfamilier og socialt arbejde</i> af Marianne Skytte udgivet i 2008 på Hans Reitzels Forlag.
Sprog og oversættelse	Foreligger kun på dansk.

Børn og unge – Social udsathed og vold

2.6. ACATI – Adult Children of Alcoholics Trauma Inventory

Formål	At afdække behov for hjælp, rådgivning og terapi hos børn af alkoholikere.
Type redskab	Screeningsværktøj.
Type vold	Udsathed generelt, herunder psykisk og fysisk vold.
Faggruppe	Rådgivere/behandlere i TUBA.
Målgruppe	Unge mellem 14-35 år, der lider af senfølger efter opvæksten i en familie, hvor far eller mor har haft (og måske stadig har) et misbrug.
Beskrivelse	<p>The Adult Children of Alcoholics Trauma Inventory (ACATI) registrerer variationer i den genoplevede oplevelse med at vokse op med alkoholikere. ACATI omfatter mål for varighed og sværhedsgrad af forældrenes misbrugsproblemer med alkohol, forældrenes adfærd, når de er berusede og ædru, fysiske, psykologiske og seksuelle overgreb samt miljømæssige faktorer.</p> <p>TUBA anvender spørgeskemaet i dansk oversættelse til at erhverve og formidle viden om målgruppen og dennes belastninger samt til at kvalificere den konkrete terapeutiske indsats over for den unge. Indsatsen tager dog altid udgangspunkt i den unges ønsker om forandring.</p>
Evaluering	ACATI er valideret i Danmark i 2009, se Mackrill, T og Hesse, M (2009), The Adult Children of Alcoholics Trauma Inventory. I Substance Use & Misuse, vol. 46/9, pp. 1099-1104. Link: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.3109/10826084.2011.561466
Hvor finder man redskabet	https://tuba.dk/sites/default/files/til-download/acati_dansk_-logo.pdf
Udgiver og år	Thomas Mackrill PhD®, 2011.
Sprog og oversættelse	Skemaet er udgivet på engelsk og anvendes af TUBA i dansk oversættelse.

Familien – Partnervold og vold mod børn

2.7. Årsstatistik for kvinder og børn på krisecenter

Formål	At indsamle viden om den vold, som kvinder og børn på krisecentre har været udsat for, voldens konsekvenser og forhold vedr. opholdet.
Type redskab	Spørgeskemaundersøgelse.
Type vold	Vold i nære relationer mod kvinder og børn.
Faggruppe	Ansatte på landets kvindekrisecentre.
Målgruppe	Kvinder og børn udsat for vold med ophold på kvindekrisecenter.
Beskrivelse	<p>Spørgeskemaet er opdelt i følgende 3 underskemaer: Henvendelses-, Indflytnings- og Børneskema med tilhørende vejledning til personalet og pjece til kvinderne samt samtykkeerklæring.</p> <p>Spørgeskemaerne fyldes af krisecentermedarbejdere, som grundlag for årsstatistikken fra LOKK, som Socialstyrelsen har udgivet de seneste min. 20 år. Spørgeskemaerne anvendes også som en form for drejebog for interview med kvinder og børn, der skaber grundlag for den støtte og rådgivning, de modtager på krisecentret.</p> <p>En arbejdsgruppe i LOKK med repræsentanter fra krisecentrene samarbejder med Socialstyrelsen om spørgeskemaernes fokus og indhold, som opdateres hvert kalenderår. Inden for de senere år har der været en fast struktur for grundspørgsmål, der giver basis for at se udviklingen over en årrække for f.eks. omfanget af vold, som kvinderne har været udsat for, deres alder, tilknytning til arbejdsmarkedet etc. Herudover vælges et tema for det enkelte år som f.eks. sundhed, sociale relationer eller uddannelse og beskæftigelse.</p>
Evaluering	Spørgeskemaerne bliver løbende udviklet i et samarbejde mellem Socialstyrelsen og Statistikgruppen, der hvert år nedsættes på LOKK's generalforsamling.
Hvor finder man redskabet	http://www.lokk.dk/Viden-om-vold/Rapporter-og-publikationer/Statistikker/
Udgiver og år	Socialstyrelsen, 2016.
Sprog og oversættelse	Spørgeskemaet foreligger på dansk.

Voksne – Partnervold og vold mod børn

2.8. Assessment Intervention Model (AIM)

Formål	At opnå viden om baggrunden for volden, voldens art og omfang samt behandlingens effekt.
Type redskab	Spørgeskemaplatform.
Type vold	Fysisk, psykisk, materiel, seksuel og indbyrdes vold samt stalking.
Faggruppe	Behandlere.
Målgruppe	Voldsudøvere, udsatte og børn i behandling.
Beskrivelse	<p>AIM er en platform for udvikling og håndtering af spørgeskemaer og analyse af data. Platformen er udviklet af AskovFonden på grundlag af erfaringer fra Dialog mod Vold, hvor man siden etableringen i 2002 har været optaget af at indhente viden om de udøvere, der kom i behandling for udøvelse af vold i nære relationer, samt effekten af behandlingen.</p> <p>Der er på det grundlag udviklet spørgeskemaer til opstart af behandlingen, til afslutningen og til opfølgning 12 måneder senere. Opstartsskemaet indhenter sociodemografiske data, afdækker voldshistorik samt traumer, misbrug og kriminalitet. Det fungerer således delvist som drejebog for et klinisk interview, hvor behandleren stiller spørgsmål til klienten. Spørgeskemaet kan også besvares pr. mail. Afslutnings- og opfølgningsskemaerne er noget kortere, og der spørges primært ind til effekten af behandlingen.</p> <p>Dialog mod Vold har anvendt data indhentet via AIM i forbindelse med flere udgivelser, senest rapporten <i>Karakteristik af udøvere i behandling – Barndommens skygger rækker ind i voksenlivet</i> udgivet af AskovFonden i 2018. AIM anvendes også i AskovFondens øvrige afdelinger og som grundlag for analyseopgaver udført for eksterne samarbejdspartnere.</p>
Evaluering	Der er ikke foretaget ekstern evaluering.
Hvor finder man redskabet	Kontakt Dialog mod Vold.
Udgiver og år	AskovFonden, 2015.
Sprog og oversættelse	Foreligger på dansk.

Voksne – Partnervold

2.9. FREDA

Formål	At understøtte den fagprofessionelle vurdering og håndtering af personer, der udsættes for psykisk, fysisk og/eller seksuel vold i nære relationer.
Type redskab	Standardiseret vurderingsværktøj.
Type vold	Psykisk, fysisk og/eller seksuel vold i nære relationer.
Faggruppe	Socialarbejdere og andre faggrupper, der arbejder med personer, som udsættes for vold i nære relationer.
Målgruppe	Voksne voldsudsatte og deres børn.
Beskrivelse	<p>FREDA består af tre standardiserede vurderingsmetoder:</p> <p>1) "FREDA-kortfrågor" har til formål at understøtte den fagprofessionelle i at spørge ind til volden. Metoden afdækker ikke fareniveauet eller beskyttelsesbehov, men bidrager til at identificere volden.</p> <p>2) "FREDA-beskrivning" har til formål at give yderligere kendskab til omfanget og arten af volden ved at beskrive den vold, en person er eller har været udsat for. Her anvendes to skalaer: En for psykisk vold og trusler og en skala for fysisk og seksuel vold.</p> <p>3) "FREDA-faglighetsbedømmning" understøtter den fagprofessionelle i at vurdere voldsudsattes risikoniveau i form af øget eller dødelig vold og kan således danne grundlag for sikkerhedsplanlægning for den voldsudsatte.</p> <p>I den første udgave af instrumentet indgik der ikke en vurdering af, i hvilket omfang børn af voldsudsatte var påvirket af volden. En opdateret udgave omfatter spørgsmål til, om børn af de voldsudsatte er blevet udsat for vold, om voldsopret selv har udsat sine børn for vold, om børn har været til stede, når volden opstod eller bemærkede volden, og om børn så, hørte eller bemærkede volden eller konsekvenserne af vold.</p>
Evaluering	Det er i manualen ikke oplyst, om vurderingsredskabet er evalueret.
Hvor finder man redskabet	http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2014/2014-6-15
Udgiver og år	Socialstyrelsen i Sverige, 2014.
Sprog og oversættelse	Udgivet på svensk. Er ikke anvendt i Danmark og findes ikke i en dansk udgave.

2.10. Spørgeguide om vold – Holdepunkt

Formål	At afdække, om der er tale om udøvelse af vold, og hvilken indsats i Mødrehjælpen eller andet steds, der skal visiteres eller henvises til.
Type redskab	Dialogværktøj.
Type vold	Alle former for vold i nære relationer.
Faggruppe	Brugerne møder altid socialrådgivere som første fagperson. Afhængig af brugernes behov visiteres der til fx psykologer, jurister, pædagoger og økonomiske mentorer.
Målgruppe	Personer, der er eller har været udsat for vold i nære relationer.
Beskrivelse	<p>Alle rådgivere har et grundigt kendskab til forskellige voldsformer, herunder hvordan et voldeligt parforhold kan udvikle sig, psykiske følger og virkninger efter et voldeligt parforhold samt børns reaktioner på vold i familien.</p> <p>Viden om vold er en del af den oplæring, der foregår, når nye medarbejdere ansættes, ligesom der løbende foregår vidensdeling også på voldsområdet. Rådgiverne støtter sig af artikler om vold publiceret på Mødrehjælpens hjemmeside. Artiklerne anvendes også som dialogværktøj med brugeren, ligesom nogle brugere anvender disse og andre artikler som selvhjælpsværktøj til selv at opdage, at de lever i et parforhold med vold.</p> <p>De anvendes i de to indsatser <i>Holdepunkt</i> og <i>Råd til Livet</i>, der kan foregå ved fysiske møder, chat- eller telefonrådgivning.</p>
Evaluering	Løbende før-efter målinger i <i>Råd til Livet</i> , efter-måling i <i>Holdepunkts</i> fysiske rådgivninger samt chatrådgivninger (anonym rådgivning). På <i>Holdepunkts</i> telefon forventes implementering af efter-målinger i oktober 2018.
Hvor finder man redskabet	https://moedrehjaelpen.dk/holdepunkt/forside/
Udgiver og år	Mødrehjælpen – løbende revision.
Sprog og oversættelse	Foreligger på dansk.

2.11. Spørgeguide om vold – Ud af voldens skygge

Formål	At afdække, om der er grundlag for at visitere til indsatsen i <i>Ud af Voldens Skygge</i> (UVS).
Type redskab	Spørgeguide.
Type vold	Vold i nære relationer.
Faggruppe	Socialrådgivere og psykologer i Mødrehjælpen.
Målgruppe	Udsatte for vold i nære relationer, herunder børn. Det er kvinden, der visiteres til UVS og begynder behandling. Herefter inviteres børnene ind. Der er ikke screening af de børn, der følger med moderen.
Beskrivelse	<p>Kvinder til UVS visiteres månedligt i et visitationsudvalg bestående af to medarbejdere i UVS samt ad hoc-medarbejdere i <i>Holdepunkt</i>. Når kvinden er visiteret ind i UVS, begynder hun i forløb hos en socialrådgiver eller psykolog. De første tre samtaler er afklarende. Her præsenteres indsatsen for kvinden og de forskellige muligheder, der er for at sammensætte et individuelt tilbud til mor og barn/børn.</p> <p>I de afklarende samtaler fokuseres der på at afdække følgende områder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Typen af vold. • Helbred – herunder søvn, kost, fysiske reaktioner mv. • Sikkerhed, fysisk/psykisk sikkerhed – relationen til ex-partner lige nu. • Økonomi/arbejde/studie. • Bolig. • Netværk af familie og venner. • Andre aktører (retten, statsforvaltningen, kommune, læge, skole). • Børn (alder, samvær, trivsel). <p>Herefter fortsætter kvinden med samtaler af jeg-støttende karakter, og der planlægges et individuelt forløb for kvinden og barnet/børnene. Kvinderne følges med før og eftermålinger.</p>
Evaluering	Der foreligger ikke oplysninger om samlet evaluering af spørgeguiden.
Hvor finder man redskabet	Kontakt Mødrehjælpen.
Udgiver og år	Mødrehjælpen – løbende revision siden 2009.
Sprog og oversættelse	Foreligger på dansk.

2.12. The Psychological Maltreatment of Women Inventory (PMWI)

Formål	At afdække omfanget af udsættelsen for psykisk vold.
Type redskab	Valideret psykologisk screeningsværktøj.
Type vold	Psykisk vold.
Faggruppe	Ikke angivet.
Målgruppe	Kvinder udsat for psykisk vold. Findes også i en version målrettet mænd udsat for psykisk vold.
Beskrivelse	PMWI er et screeningsværktøj bestående af 58 spørgsmål med henblik på at måle omfanget af psykisk vold i nære relationer. Der findes en kort version af værktøjet, der alene består af 14 ud af de 58 spørgsmål.
Evaluerig	For validering af værktøjet henvises man til følgende link: http://www-personal.umich.edu/~rtolman/pmwiabs.htm
Hvor finder man redskabet	Den engelske version findes på følgende link: http://www-personal.umich.edu/~rtolman/pmwif.htm
Udgiver og år	Richard M. Tolman, 1995.
Sprog og oversættelse	Udgivet på engelsk. Oversat til dansk af Videnscenter for Psykotraumatologi, SDU.

2.13. Conflict Tactics Scale (CTS2)

Formål	Afdække partnervolden som led i udredning og planlægning af behandlingsindsats.
Type redskab	Screeningsredskab.
Type vold	Partnervold.
Faggruppe	Både fagfolk og selv-rapportering.
Målgruppe	Voldsudøvere og udsatte partnere.
Beskrivelse	<p>CTS2 er baseret på forudsætningen om, at konflikt er et undgåeligt aspekt af parforhold, men at brugen af tvang (herunder vold) som konfliktløsningstaktik er skadelig. Testen måler konfliktadfærd hos både respondenterne og deres partner. CTS2 rummer 39 spørgsmål til adfærd, hvor respondenterne hver gang bliver spurgt, om de har gjort dette mod deres partner, og om partneren har gjort dette mod dem.</p> <p>Spørgsmålene falder inden for følgende 5 kategorier:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vilje til forhandling • Psykologisk aggression • Fysisk vold • Seksuel tvang • Påført skade <p>Hver af de 5 kategorier er derefter yderligere opdelt i to underkategorier: Vilje til forhandling er opdelt i Kognitiv og Følelsesmæssig, mens de øvrige 4 kategorier er opdelt i Mindre og Alvorlig grad. I Danmark anvendes CTS2 blandt andet i de danske sundheds- og sygelighedsundersøgelser og i udredningen hos Dialog mod Vold.</p>
Evaluering	Den er valideret i den amerikanske kontekst, men ikke i dansk.
Hvor finder man redskabet	Mere info gives i denne oversigt: https://www.dp.dk/decentrale-enheder/dansk-psykolog-forenings-selskab-for-borneneuropsykologi/wp-content/uploads/sites/29/2016/04/Overblik-over-test.pdf
Udgiver og år	Murray A. Straus, 1979.
Sprog og oversættelse	Udgivet på engelsk. Er delvist oversat til brug i de danske sundheds- og sygelighedsundersøgelser.

2.14 . Spousal Assault Risk Assessment Guide (SARA)

Formål	Vurderer risiko for partnervold som led i screening og planlægning af behandling samt rådgivning af partner.
Type redskab	Risikovurderingsværktøj på grundlag af 20 parametre.
Type vold	Vold i hjemmet.
Faggruppe	Brugere skal gennemgå et certificeringskursus. Særligt strafferetlige fagfolk og psykologer.
Målgruppe	Voldsudøvere og partnere i behandling.
Beskrivelse	<p>SARA er udarbejdet med henblik på at hjælpe strafferetlige fagfolk med at forudsige sandsynligheden for vold i hjemmet ved at screene for risikofaktorer hos personer, der mistænkes for, eller som behandles for magtmisbrug. På basis af en systematisk vurdering af de forhold, der er anført nedenfor, bliver det vurderet, i hvilken grad en person udgør en risiko for hans eller hendes ægtefælle, børn, andet familiemedlem eller enhver anden involveret person.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Interviews med udøveren og den udsatte. • Vurdering af tilbøjelighed til at udøve fysisk og psykisk vold. • Narkotika og alkoholmisbrug. • Gennemgang af sikkerhedsoplysninger, herunder politirapporter, offererklæringer og strafferegistre. • Andre psykologiske vurderinger, der skønnes relevante. <p>SARA findes i en forkortet udgave som betegnes SARA-SV. Den anvendes af politiet i Danmark. Dialog mod Vold anvender den fulde udgave i udredning af udøvere i behandling.</p>
Evaluering	Valideret.
Hvor finder man redskabet	Nærmere information fås hos Rigspolitiet eller Socialstyrelsen.
Udgiver og år	Kropp, Hart, Webster & Eaves, 1994, 1995, 1998.
Sprog og oversættelse	Udgivet på engelsk. Oversat til dansk af Rigspolitiet og Socialstyrelsen.

Voksne – Stalking

2.15. Stalking Assessment and Management (SAM)

Formål	Værktøjet hjælper politiet til at lave en systematisk og grundig kortlægning af både hændelsesforløbet, gerningsmandens risikofaktorer og offerets sårbarhedsfaktorer – dvs. en grundig kortlægning af de risikofaktorer, som forskningen peger på, kan øge sandsynligheden for stalking, herunder alvorlig og dødelig vold.
Type redskab	Risikovurdering.
Type vold	Stalking.
Faggruppe	Brugere skal gennemgå et certificeringskursus. Særligt politifolk.
Målgruppe	Voksne.
Beskrivelse	<p>Ved anvendelse af risikovurderingsværktøjet skaber politiet det bedst mulige fundament for, at de nødvendige beskyttelsesforanstaltninger kan iværksættes over for offeret, og den rette forebyggende intervention kan iværksættes over for gerningspersonen. Politiet kan tidligt i forløbet identificere sager med høj risiko og medvirke til at forebygge, at offeret lider yderligere personlig overlast.</p> <p>Risikovurderingsværktøjerne erstatter ikke den politifaglige ekspertise eller de metoder, som allerede er i brug i politikredsene, men politiet får et bedre grundlag for at indsamle og vurdere væsentlige oplysninger i sagen og dermed planlægge den bedst mulige strategi for risikohåndteringen.</p>
Evaluering	Valideret. Evalueringen af risikovurderingsværktøjerne er bestilt af Ligestillingsafdelingen i Udenrigsministeriet som led i en større evaluering af de forskellige tiltag i den nationale handlingsplan.
Hvor finder man redskabet	Nærmere information fås hos Rigspolitiet eller hos Ligestillingsafdelingen.
Udgiver og år	Kropp, Hart, Webster & Ewans, 1994, 1995, 1998.
Sprog og oversættelse	Oversat fra svensk til dansk i 2013.

Voksne – Partnervold og vold mod børn

2.16. Spørgeguide om vold

Formål	At afdække, om der er tale om udøvelse af vold, og om der er grundlag for en indsats, der kan stoppe volden.
Type redskab	Spørgeguide.
Type vold	Vold i nære relationer, herunder psykisk vold.
Faggruppe	Sagsbehandlere i Københavns Kommune, der møder borgere, hvor der er mistanke om udøvelse af vold i nære relationer.
Målgruppe	Udøvere af vold i nære relationer.
Beskrivelse	Spørgeguide målrettet den kommunale sagsbehandlers samtale med udøvere af vold i nære relationer, hvor målet er at afklare, om tilbud om behandling kunne være en relevant indsats. Vold er et tabubelagt område, og i dialogen med udøver kan det for den kommunale sagsbehandler være en udfordring at etablere en åben dialog om udøvelsen af vold og afklaring af behovet for behandling. Formålet med spørgeguiden er at understøtte denne dialog.
Evaluerings	Spørgeskemaet er ikke evalueret.
Hvor finder man redskabet	Nærmere information fås hos Dialog mod Vold.
Udgiver og år	Dialog mod Vold, 2017.
Sprog og oversættelse	Foreligger kun på dansk.

Voksne – Vold i nære relationer

2.17. Statsforvaltningens guideline ved sager med bekymring om vold

Formål	At sætte en ramme for Statsforvaltningens arbejde med forældre i sager, hvor der er bekymring for vold mellem forældrene eller mod barnet.
Type redskab	Vejledning.
Type vold	Fysisk og psykisk vold mellem forældre og mod børn, herunder stalking.
Faggruppe	Jurister og børnesagkyndige i Statsforvaltningen.
Målgruppe	Familier i kontakt med Statsforvaltningen.
Beskrivelse	<p>Guidelinen er et opslagsværk, der gør det muligt at skabe sig et hurtigt overblik over konkrete temaer vedr. vold mellem forældre eller mod børn i forbindelse med sagsbehandling af en konkret sag i Statsforvaltningen. Guidelinen kan herudover læses i sin helhed og anvendes ved oplæring af nye medarbejdere i Statsforvaltningen.</p> <p>Guidelinen er opdelt i tre temaer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viden om vold. • Den juridiske sagsbehandling, når der er bekymring om vold. • Tilrettelæggelse af møder og samtaler med forældre og børn ved bekymring om vold.
Evaluerings	Det er ikke opgivet, om vejledningen er blevet evalueret.
Hvor finder man redskabet	For adgang til redskabet henvises til Statsforvaltningen https://www.statsforvaltningen.dk/site.aspx?p=8489
Udgiver og år	Guidelinen er under udarbejdelse og forventes udgivet sommeren 2018.
Sprog og oversættelse	Udgivet på dansk.

Bilag 3

Oversigt over søgesteder

I det følgende præsenteres en oversigt over de organisationer, som vi har søgt hos og eventuelt kontaktet.

- Alle kvindekrisecentre § 109 og 110
- Ankestyrelsen
- Anklagemyndigheden
- Ansatte Tandlægers Organisation (ATO)
- Baba
- Beskæftigelsesministeriet
- Bryd Tavsheden
- Bydelsmødre
- Børne- og socialministeriet
- Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL)
- Børnehusene
- Børnerådet
- Børns Vilkår
- Center for Rusmiddelbehandling
- Center For Selvmordsforskning
- Center for Voldsramte
- Danmarks Lærerforening
- Danner
- Dansk Center for Undervisningsmiljø
- Dansk Flygtningehjælp
- Dansk Psykiatrisk Selskab
- Dansk Psykologforening
- Dansk Socialrådgiverforening
- Dansk Stalking Center
- Dansk Sygeplejeråd
- Danske Regioner
- Det Kriminalpræventive Råd
- Dialog mod Vold
- EMU Danmarks læringsportal
- Etnisk Ung
- Exitcirklen
- Fagligt Selskab for Sundhedsplejersker
- Forening For Ledere af Sundhedsordninger for Børn og Unge i Danmark
- Frelsens Hær
- JanusCentret
- Jordemoderforeningen
- KFUM's Sociale Arbejde
- Kirkens Korshær
- Kommunernes Landsforening (KL)
- LivaRehab
- LOKK
- Mandecentret
- Mødrehjælpen
- Praktiserende Lægers Organisation
- Red Barnet
- Rigspolitiet
- Røde Kors
- RådgivningsDanmark
- SISO – Videnscenteret for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn
- Socialpædagogerne
- Socialstyrelsen
- Statsforvaltningen
- Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR)
- Styrelsen for Patientsikkerhed
- Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
- Sundheds- og Ældreministeriet
- Sundhedsstyrelsen
- Tandlægeforeningen
- TUBA
- Udlændingestyrelsen
- Undervisningsministeriet

Har du yderligere
spørgsmål så gå ind på
www.levudenvold.dk

eller kontakt os på:

Bygmestervej 10
2400 København NV
kontakt@levudenvold.dk
Tlf. 3151 4441
CVR: 38677519

Lev
~~uden~~
~~vold~~
